

ЭКСПОРТЫН ЗАМЫН ЗУРАГ ГАРЫН АВЛАГА

Улаанбаатар
2019 он

The Project is funded
by the European Union

Төслийн санхүүжүүлэгч Европын холбоо

Боловсруулсан: Д.Адъяасүрэн- МҮХАҮТ-ын ГХХХОГазар
/Гадаад худалдааны инженер-эдийн засагч/

Хэвлэлийн хэмжээ: 176 x 250 мм

Хэвлэлийн хуудас: 7.0 хх

«ХӨХ МОНГОЛ ПРИНТИНГ» ХХК-д эхийг бэлтгэн хэвлэв.

Энэхүү гарын авлагыг биеэ даан боловсруулсан тул холбогдох төрийн захиргааны байгууллагын байр суурийг илэрхийлээгүй болно.

ГАРЧИГ

ЭКСПОРТ

Оршил	5
Монгол Улсын 2018 оны экспортын гүйцэтгэл	6
Монгол улсын гадаад худалдааны бизнес эрхлэх үзүүлэлтүүд	8
Гадаад худалдаанд бүрдүүлдэг бичиг баримтын өнөөгийн байдал	11
Экспортын гол барааны бизнесийн үйл явцын дүн шинжилгээ, замын зураг	13
Ямааны ноолуур	13
Хонины ноос экспортлох үйл явц, дэс дараалал	19
Сүлжмэл Ноолууран бүтээгдэхүүн экспортлох үйл явц, дэс дараалал	23
Эсгий бүтээгдэхүүн экспортлох үйл явц, дэс дараалал	26
Нэхий дээл, савхин хувцас экспортлох үйл явц, дэс дараалал	30
Адууны мах /ОХУ-ын зах зээлд/	33
Боловсруулсан хонь, ямааны мах /БНХАУ/	36
Боловсруулсан өлөн гэдэс /Европын холбоо/	39
Лаазалсан махан бүтээгдэхүүн /ОХУ-ын зах зээлд/	42
Арьс шир /Үхрийн шир/	45
Хүнсний ногоо /төмс/	48
Чацаргана /Японы зах зээлд/	51
Чацарганы тос, жүүс	54
Хушны самрын тос /Европын холбоо/	57
Хушны самрын идээ /БНХАУ/	60
Хивэг	63
Бууз	66
Монгол эм	69
Жамц давс /Японы зах зээлд/	72
Хайлуур жонш	75
Монгол улсын гадаад худалдаанд хэрэглэгддэг бичиг баримтын хууль эрх зүй	79
Монгол улсын экспортын барааны гаалийн тарифын хувь, хэмжээ	82

Товчилсон үгийн жагсаалт

МУХАҮТ

МХЕГ

СХЗГ

ХХААХҮЯ

БОАЖЯ

ТХЕХ

Монголын үндэсний худалдаа аж үйлдвэрийн танхим

Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар

Стандарт хэмжил зүйн газар

Хүнс хөдөө аж ахуй хөнгөн үйлдвэрийн яам

Байгаль орчин аялал жуулчлалын яам

Тариф Худалдааны Ерөнхий Хэлэлцээр

ОРШИЛ

Өрсөлдөх чадвартай гадаад худалдаа эрхлэгч байхын тулд тухайн салбарын хууль, дүрэм, журмын хүрээнд хамгийн бага зардлаар бичиг баримтыг цаг хугацаанд нь шуурхай бүрдүүлэх нь чухал билээ.

Олон улсын худалдаанд хэрэглэгддэг хэлэлцээрүүдэд худалдан авсан барааны төлбөр тооцоо (санхүүгийн үйл ажиллагаа), экспорт, импортын нормативын шаардлагыг хангах, хил дамнансан (тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа) ачаа тээвэрлэлтийн зохион байгуулалт, гадаад худалдаатай холбоотой бүх үйл ажиллагааны явц хамардаг байна.

Манай улсын өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэхэд далайд гарцгүй байршил, эдийн засгийн жижиг цар хүрээ, дэд бүтцийн сул хөгжил болон үр ашиггүй зохион байгуулалт зэрэг нь ихээхэн сөрөг нөлөө үзүүлдэг.

Иймд гадаад худалдааны үйл ажиллагааг хөнгөвчлөх, тухайлбал бараа, бүтээгдэхүүний экспортын үйл явцын дүн шинжилгээ, замын зургийн гарын авлага нь бизнесийг хялбарчлах үндсэн арга хэрэгсэл юм.

Анх удаа 2009 онд Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ази Номхон Далайн Эдийн Засаг Нийгмийн Комиссын экспертүүдийн тусламжтайгаар Монголын экспорт, импортын зарим нэрийн бараанд дээр Бизнесийн үйл явцын дүн шинжилгээ буюу Business Process Analysis (BPA), замын зургийг гаргасан юм.

Экспортын замын зургийн гарын авлага буюу бизнес үйл явцын дүн шинжилгээ нь үр ашгийн боломжийг нэмэгдүүлэхэд хүргэх ба олон улсын зах зээлд өрсөлдөх чадварыг хадгалах нөхцөл болно.

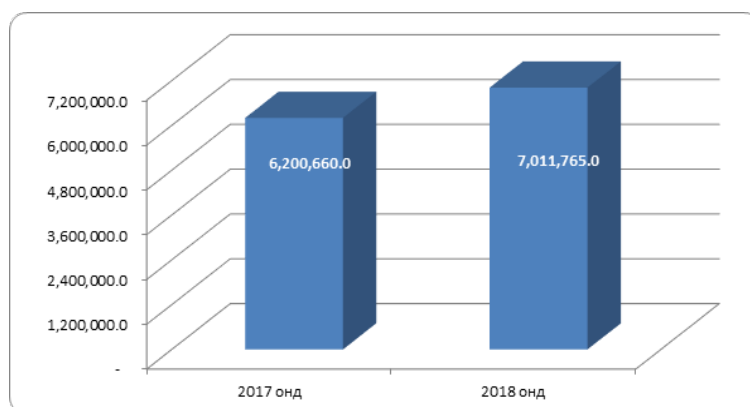
МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ЭКСПОРТЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ ¹

Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 2018 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр **12886.8 сая** ам.долларт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеийнхээс **22.3** хувиар буюу **2350.7 сая** ам.доллараар өссөн байна. Экспорт импортоос давамгайлж экспорт, импортын зөрүү **1136.7 сая** ам.доллараар эерэг гарсан байна.

Монгол улс 2018 онд дэлхийн **159** улстай худалдаа хийснээс **77** улсад бараагаа экспортлож, **157** улсаас гарал үүсэлтэй барааг импортлосон байна.

ЭКСПОРТ

Экспорт **7011.8 сая** ам.долларт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеийн гүйцэтгэлээс **811.1 сая** ам.доллараар буюу **13.1** хувиар өссөн байна.

Экспортод гарсан өөрчлөлтийг авч үзэхэд эрдэс бүтээгдэхүүний экспорт **1136.6 сая** ам.доллараар, нэхмэлийн материал болон нэхмэл эдлэлийн экспорт **74.3 сая** ам.доллараар тус тус өссөн нь экспортын өсөлтөд голлон нөлөөлсөн байна. Төмрийн хүдэр, чулуун нүүрс, зэсийн баяжмал, цайрын баяжмал, жонш, молибдений баяжмал, боловсруулаагүй нефть зэрэг уул уурхайн бүтээгдэхүүн нь эрдэс бүтээгдэхүүний экспортын **98.4** хувь буюу нийт экспортын **85.1** хувийг эзлэж байна.

2018 онд **3431.9 кг** алт экспортлосон нь өнгөрсөн оны мөн үеийнхээс **11122.6 кг**-аар бага байна. Алтны экспортын дундаж үнэ 2017 онд **40905.1** ам.доллар байсан бол энэ онд **42104.9** ам.доллар болж 1199.8 ам.доллараар өссөн байна. Алтны экспорт үнийн дүнгээр **144.5 сая** ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс **450.8 сая** ам.доллараар буурчээ.

¹ Гадаад худалдааны статистик-ГЕГ, www.customs.gov.mn

2018 онд **32.2** мян.тонн адууны мах, **6.1** мян.тн хонь, ямааны мах, **1631.2** тн малын дайвар бүтээгдэхүүн экспортлосон байна.

Экспортын бүтцийг 12-р сарын байдлаар авч үзвэл, нийт экспортын **86.6** хувь эрдэс бүтээгдэхүүнд; **2.1** хувь алтны экспортод, **5.8** хувь нэхмэлийн материал болон нэхмэл эдлэлийн экспортод тус тус ногдож байна.

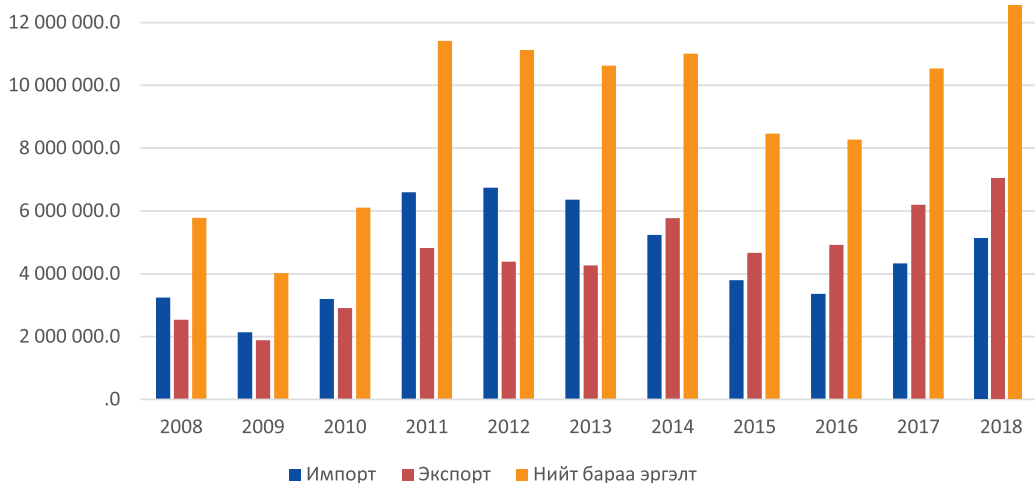

МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД ХУДАЛДААНЫ БИЗНЕС ЭРХЛЭХ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

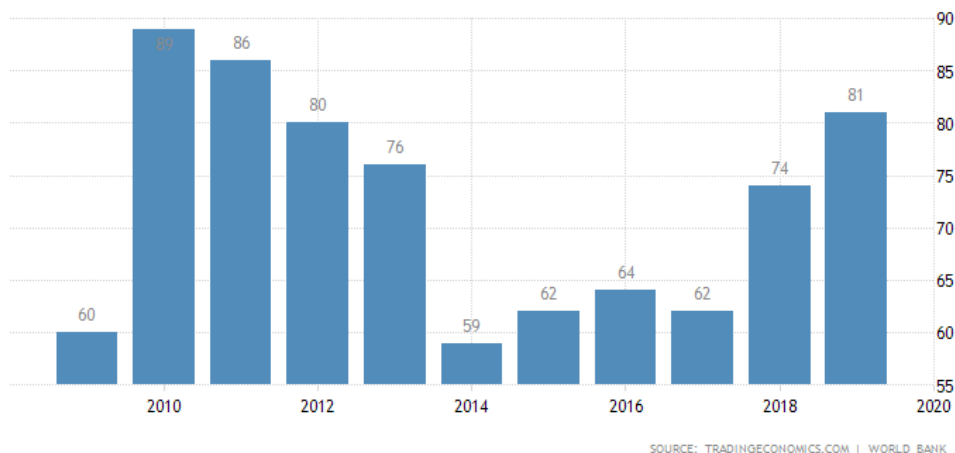
Монгол Улсад гадаад худалдааг хөнгөвчлөх нь бизнесийн байгууллагуудад онцгой ач холбогдолтой билээ. Олон тооны бичиг баримтын зохицуулалтын механизм, гаалийн горим, бүрдүүлэлтэнд шаардагдаж байгаа техникийн саад тотгорууд, төрийн байгууллагуудын хүнд суртал, хууль эрх зүйн орчны ил тод бус байдал, боомтуудын үйл ажиллагаа үр ашиг муутай байгаа нь бүхэлдээ зардлыг нэмэгдүүлж, экспорт, импортыг үйд ажиллагааг сааруулан, улмаар худалдааны ашигтай боломжүүдийг алдагдуулахад хүргэж байна.

График 2. МУ-ын Гадаад худалдаа, 2008-2018 онуудад
/мянган ам.долл./

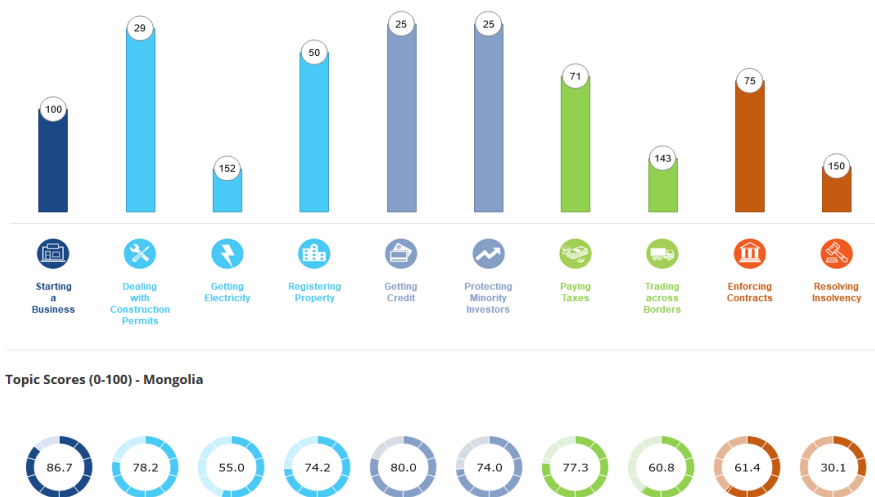
Төрөл	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Импорт	3.244.540.9	2.137.673.4	3.200.053.4	6.598.358.1	6.738.380.7	6.357.821.8	5.236.667.4	3.797.519.1	3.358.140.4	4.335.464.7	5.874.803.8
Экспорт	2.534.466.4	1.885.384.80	2.908.502.3	4.817.496.3	4.384.669.2	4.269.055.8	5.7740.330.9	4.669.280.5	4.916.335.4	6.200.660.0	7.011.757.8
Нийт бараа эргэлт	5.779.007.3	4.023.058.2	6.108.555.7	11.415.854.4	11.123.049.9	10.626.877.6	11.010.998.3	8.466.799.5	8.274.475.8	10.536.124.7	12.886.561.7

Дэлхийн Банкны судалгаагаар Монгол улс нь 2020 оны бизнес эрхлэх үзүүлэлтээрээ 190 орноос 81 дүгээрт орсон бол үүнээс гадаад худалдааны бизнес эрхлэх үзүүлэлтээр 143 дүгээр байранд эрэмбэлэгджээ.

Эх сурвалж: www.doingbusiness.org

Зураг №1. Хил дамнасан худалдааны үзүүлэлтийн харьцуулалт

Эх сурвалж: www.doingbusiness.org

Харьцуулалтаас харахад манай улсын хууль тогтоомж, хилийн хяналт болон авто зам, төмөр замын дэд бүтэц буюу тээвэр логистикийн бүтцийн сүл хөгжил, гааль, мэргэжлийн хяналт, гадаад худалдааны хяналтын

ЭКСПОРТЫН ЗАМЫН ЗУРАГ

байгууллагуудын ажлын уялдаа холбоо, хүнд суртал голлох нөлөө үзүүлсэн байна.

Тухайлбал, бараа бүтээгдэхүүн экспортонд гаргахад манай улсад 11, импортонд 12 төрлийн бичиг баримт шаарддаг байхад Зүүн Ази, Номхон далайн орнуудад 6-7, Эдийн Засгийн Хөгжлийн Хамтын Ажиллагааны Нийгэмлэгийн орнуудад 4 баримт бүрдүүлж байна. Монгол улс үзүүлэлтүүдээрээ 1,5-4 дахин өндөр байна.

Гадаад худалдаанд бүрдүүлдэг бичиг баримтын өнөөгийн байдал

Манай улс одоогийн байдлаар экспортонд 11 бичиг баримт бүрдүүлж, түүнд 168 цаг зарцуулдаг, импортонд 12 бичиг баримт шаардаж, 115 цаг зарцуулж байна. Энэ нь цаг хугацааны хувьд ч бүрдүүлж байгаа бичиг баримтын тооны хувьд ч дэлхийн олонхи улс орнуудын гадаад худалдаанд шаардагдах бичиг баримтын тоо болон зарцуулагдаж байгаа цаг хугацааны хувьд нилээдгүй их байгаа нь манай улсын тулгамдсан асуудлууд нэг болоод байгаа.

2018 оны байдлаар Монгол улсад гадаад худалдаа эрхлэхэд зах зээлээсээ хамааран доорх бичиг баримтуудыг бүрдүүлдэг.

МУ-ын Гадаад худалдаанд хэрэглэдэг бичиг баримтууд

№	Экспорт	Импорт
1	Үнийн нэхэмжлэл	Үнийн нэхэмжлэл
2	Сав баглаа боодлын жагсаалт	Сав баглаа боодлын гэрчилгээ
3	Гарал үүслийн гэрчилгээ	Гарал үүслийн гэрчилгээ
4	Эрүүл ахуйн гэрчилгээ	Импортын мэдэгдэл
5	Даатгалын гэрчилгээ	Даатгалын гэрчилгээ
6	Тээврийн бичиг баримт	Тээврийн бичиг баримт
7	Дамжин өнгөрөх тээврийн бичиг баримт	Дамжин өнгөрөх тээврийн бичиг баримт
8	Экспортын гаалийн мэдүүлэг	Импортын гаалийн мэдүүлэг
9	Гаалийн хураамж төлсөн баримт	Гэрээ /экспортлогч импортлогч хоёрын хооронд байгуулсан/
10	Худалдах, худалдах авах гэрээ	Аккредетив
11	Ачааны манифест /Хятадын гаалийн байгууллагад/	Гаалийн татвар, хураамж төлсөн баримт
12		Техникийн стандарт, эрүүл ахуйн гэрчилгээ

Монгол Улсад нэг бичиг баримт бүрдүүлэхэд дунджаар 3,5 хоног зарцуулж байгаа нь бусад орнуудаас нилээд өндөр. Тухайлбал, Финланд улсуудад экспортонд 1,5 импортонд 2,0 хоног. Хил дамнасан худалдааны үзүүлэлтээрээ нэгд эрэмблэгддэг Сингапур улс нь сүүлийн 3 жилд тогтвортой байгааг дурьдах нь зүйтэй юм.

Гадаад худалдаанд хэрэглэдэг бичиг баримтуудыг цөөлөхийн тулд манай улс хууль эрх зүйн актуудыг боловсронгуй болгохоос гадна олон улсын практикт хэрэглэдэг гадаад худалдааг хөнгөвчлөх арга хэрэгслүүдийг ашигладаг.

Монгол Улсад худалдааг хөнгөвчлөх арга хэмжээнүүд хэрэгжүүлснээр экспорт, импортын бичиг баримт бүрдүүлэлт, хил, гааль, хяналт шалгалтын байгууллагуудын давхардлыг багасгаж, эдгээртэй холбоотой албан болон албан бус зардлуудыг бууруулах, хүнд суртал багасгах, хяналтын байгууллагуудын уяалдаа холбоо сайжирч, хувь хүний хүчин зүйлсийн нөлөө устгах ач холбогдолтой юм. Нөгөө талаас Дэлхийн банк, бусад олон улсын байгууллагуудаас гаргадаг Өрсөлдөх чадварын индекс (competitiveness index), логистикийн үзүүлэлтүүд (logistics performance) дээшлэх болно.

ЭКСПОРТЫН ГОЛ БАРААНЫ БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ ЯВЦЫН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ, ЗАМЫН ЗУРАГ

ЯМААНЫ НООЛУУР

Монгол улс нь дэлхийн нийт ноолуурын 35-40% гаруй бэлтгэдэг. Монгол ямааны ноолуурын ширхэгийн голч 13,0-16,5, мкм, дундаж урт 38-45 мм бөгөөд монголын эрс тэс цаг ууртай холбогдон дулаан хадгалах чанараараа бусад орны ямааны ноолуураас давуу байдаг. Монгол улс ямааны тоогоороо дэлхийд 12-т ордог.

Ноос, ноолуур боловсруулах салбар өнөөгийн байдлаар ноолуур гүн боловсруулах- 15, Ноос гүн боловсруулах- 4, анхан шатны боловсруулалтын угаах үйлдвэр- 25, нэхээсгүй эдлэл, барилгын дулаалгын материал үйлдвэрлэгч- 4, сүлжмэлийн дагнасан ЖДҮ- 80 гаруй, эсгий, эсгий эдлэлийн ЖДҮ- 70 гаруй, өрхийн сүлжмэлийн болон эсгийний бичил цех- 200, эсгий эсгий эдлэл үйлдвэрлэгч бичил цех тасаг, хоршоо 280 гаруй ажиллаж байгаа судалгааг Аж Үйлдвэрийн Яамнаас /хуучнаар/ гаргасан байдаг. /Эх сурвалж: <http://mi.gov.mn> /

2018 оны байдлаар самнасан ноолуурын экспорт **49.1** тонноор өсч, ямааны угаасан ноолуурын экспорт **123.0** тонноор буурсан байна. Өмнөх онтой харьцуулахад сүлжмэл эдлэлийн экспорт **2.7** сая ам.доллараар, оёмол эдлэлийн экспорт **2.1** сая ам.доллараар тус тус өсчээ. **2018** онд **1кг** самнасан ноолуурын экспортын дундаж үнэ **54.9** ам.доллар байгаа нь өнгөрсөн оны мөн үеэс **11.4** ам.доллараар буурсан байна.

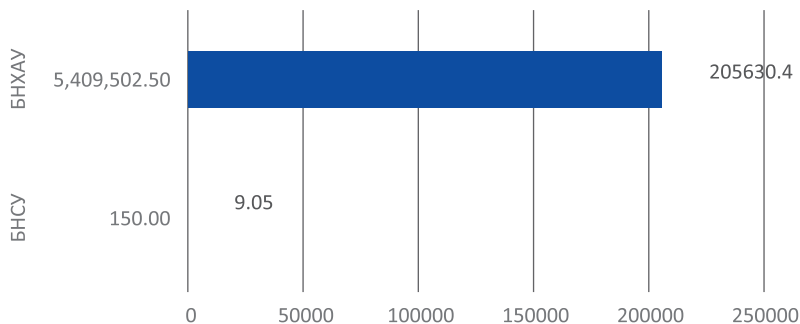

График 3. Самнасан ноолууран экспорт, улсаар, мян.ам. доллар

Ямааны самнасан ноолуур

Ямааны угаасан ноолуур

Ноолуур экспортлох үйл явц, дэс дараалал

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		Байгууллагын нэр
	1.	Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Код тодорхойлох	Гаалийн лаборатори
	3.	Биржийн бичиг авах	ХХААХҮЯам
	4.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	5.	Ачааны манифест Төмөр замын баримт бичиг	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	6.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -Татвар төлөх -R дугаар авах	Гааль
	7.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

Биржийн бичиг авахад гэрээний үнийн дүнгийн 0,2 хувийг хөдөө аж ахуйн биржид төлнө. Шат дамжлага ихтэй, зардал өндөртэй үйл ажиллагаа юм.

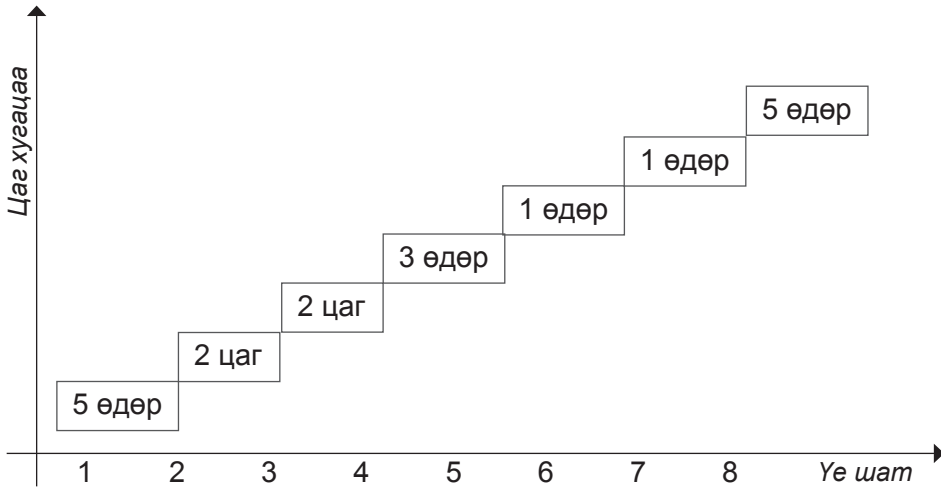

Цаг хугацаа, зардал /Хятадын зах зээлд гаргахад/

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална 130000-155000 төгрөг
2.	Гаалийн лаборатори	Ажлын 3 хоног	35000-50000 төгрөг
3.	Тохирлын гэрчилгээ авах / шаардлагатай тохиолдолд/	2 цаг	51370 төгрөг
4.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000-50000 төгрөг
5.	Мал амьтны эрүүл ахуйн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
6.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	- Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг - Хураамж 1 вагон 7000 төгрөг
7.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох хийх зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 1 цаг нь 7000 төгрөг Вагон тавигдснаас шалтгаална
8.	Тээвэрлэлт	5 өдөр	Дунджаар 1,2 сая төгрөг вагон зогсолтоос хамаарна. /1вагоны зардал/

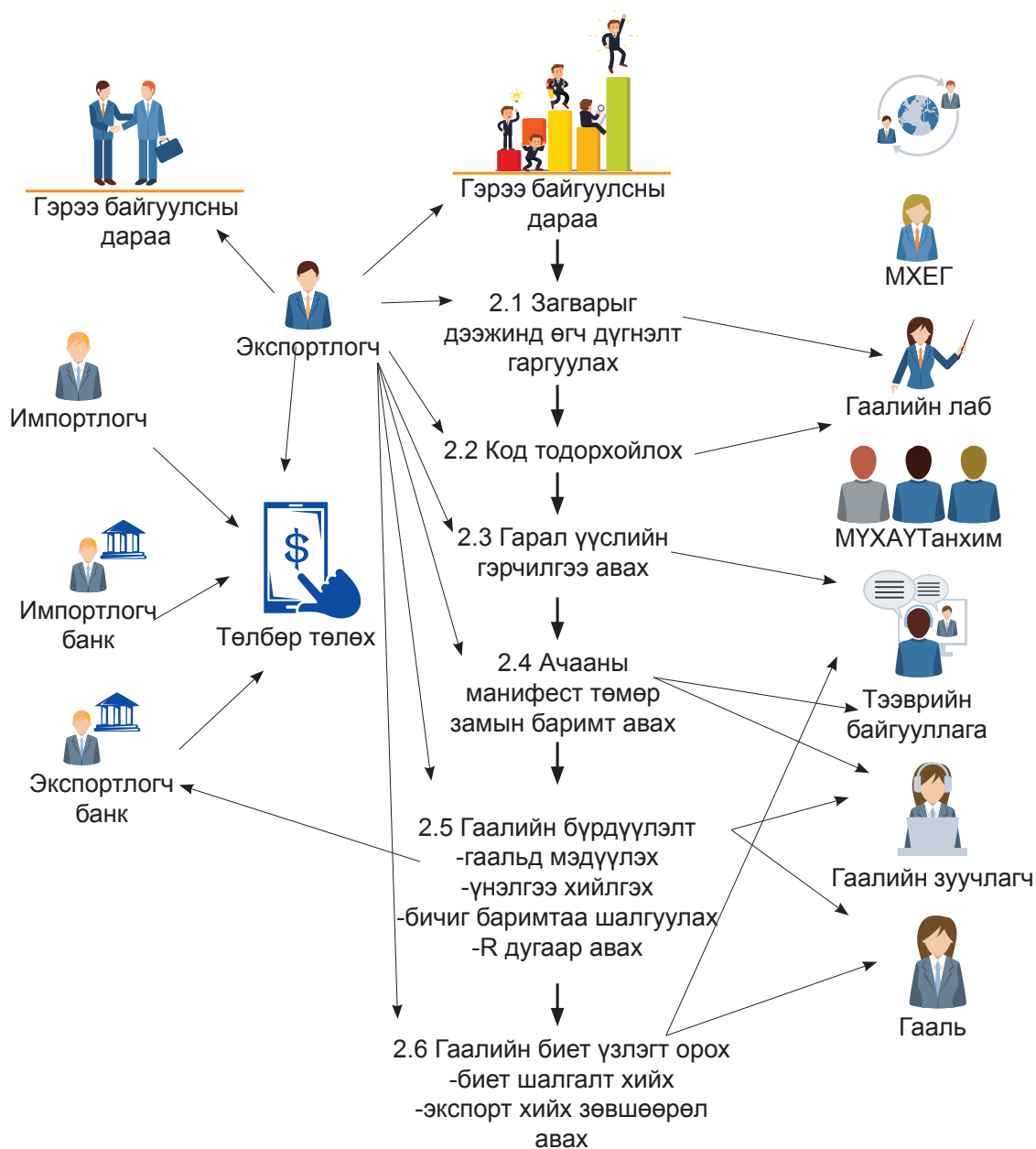

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Ноолуур экспортлох үйл явц

ХОНИНЫ НООС ЭКСПОРТЛОХ ҮЙЛ ЯВЦ, ДЭС ДАРААЛАЛ

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		Байгууллагын нэр
	1.	Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Биржийн бичиг авах	ХХААХҮЯам
	3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4.	Ачааны манифест Төмөр замын баримт бичиг	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
	6.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

Биржийн бичиг авахад гэрээний үнийн дүнгийн 0,2 хувийг хөдөө аж ахуйн биржид төлнө. Шат дамжлага ихтэй, зардал өндөртэй үйл ажиллагаа юм.

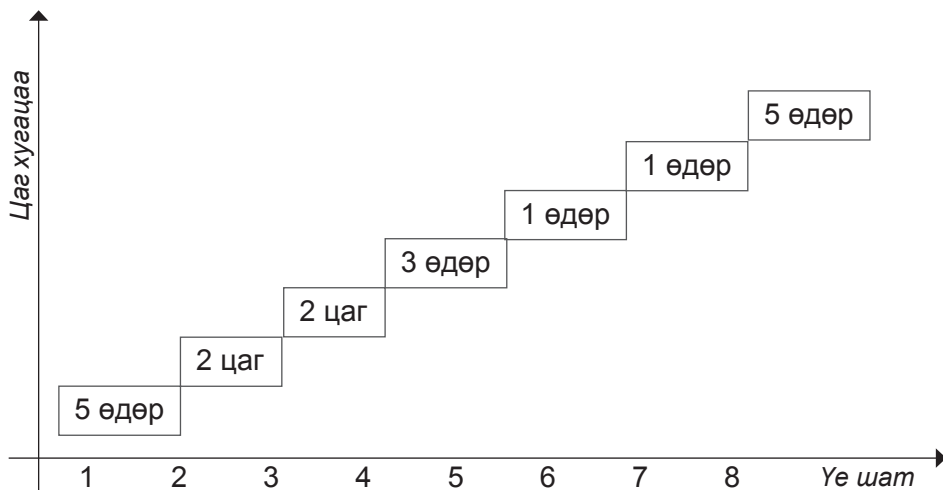

Цаг хугацаа, зардал /Хятадын зах зээлд гаргахад/

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална 130000-155000 төгрөг
2.	Гаалийн лаборатори	Ажлын 3 хоног	35000-50000 төгрөг
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах / шаардлагатай тохиолдолд/	2 цаг	51370 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
4.	Мал амьтны эрүүл ахуйн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	- Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг - Хураамж 1 вагон 7000 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 1 цаг нь 7000 төгрөг Вагон тавигдснаас шалтгаална
7.	Тээвэрлэлт	5 өдөр	Дунджаар 1,2 сая төгрөг вагон зогсолтоос хамаарна. /1вагоны зардал/

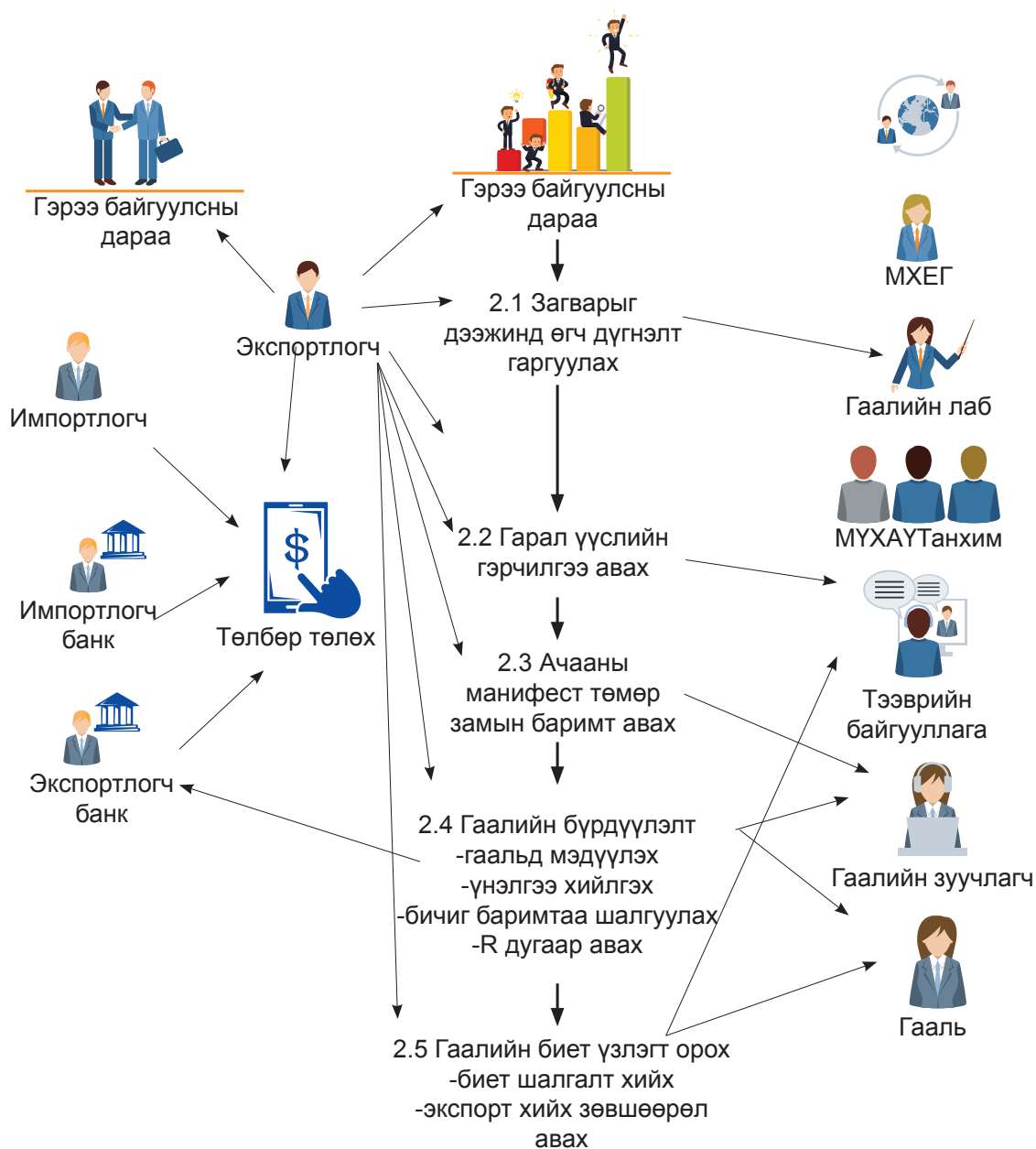

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Ноос экспортлох үйл явц

СҮЛЖМЭЛ НООЛУУРАН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ЭКСПОРТЛОХ ҮЙЛ ЯВЦ, ДЭС ДАРААЛАЛ

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		Байгууллагын нэр
	1.	Бүтээгдэхүүний орцыг тодорхойлох	Нэхмэлийн хүрээлэн
	2.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	3.	Ачааны манифест Төмөр замын баримт бичиг	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	4.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
5.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль	

Цаг хугацаа, зардал /Хятадын зах зээлд гаргахад/

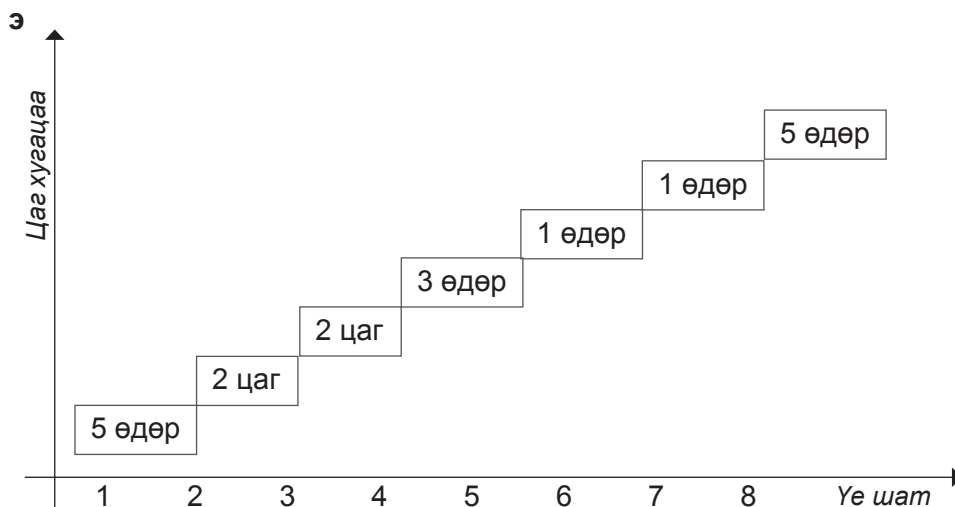
д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална 130000-155000 төгрөг
2.	Гаалийн лаборатори	Ажлын 3 хоног	35000-50000 төгрөг
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах / шаардлагатай тохиолдолд/	2 цаг	51370 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	50000 төгрөг
4.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	- Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг - Хураамж 1 вагон 7000 төгрөг

ЭКСПОРТЫН ЗАМЫН ЗУРАГ

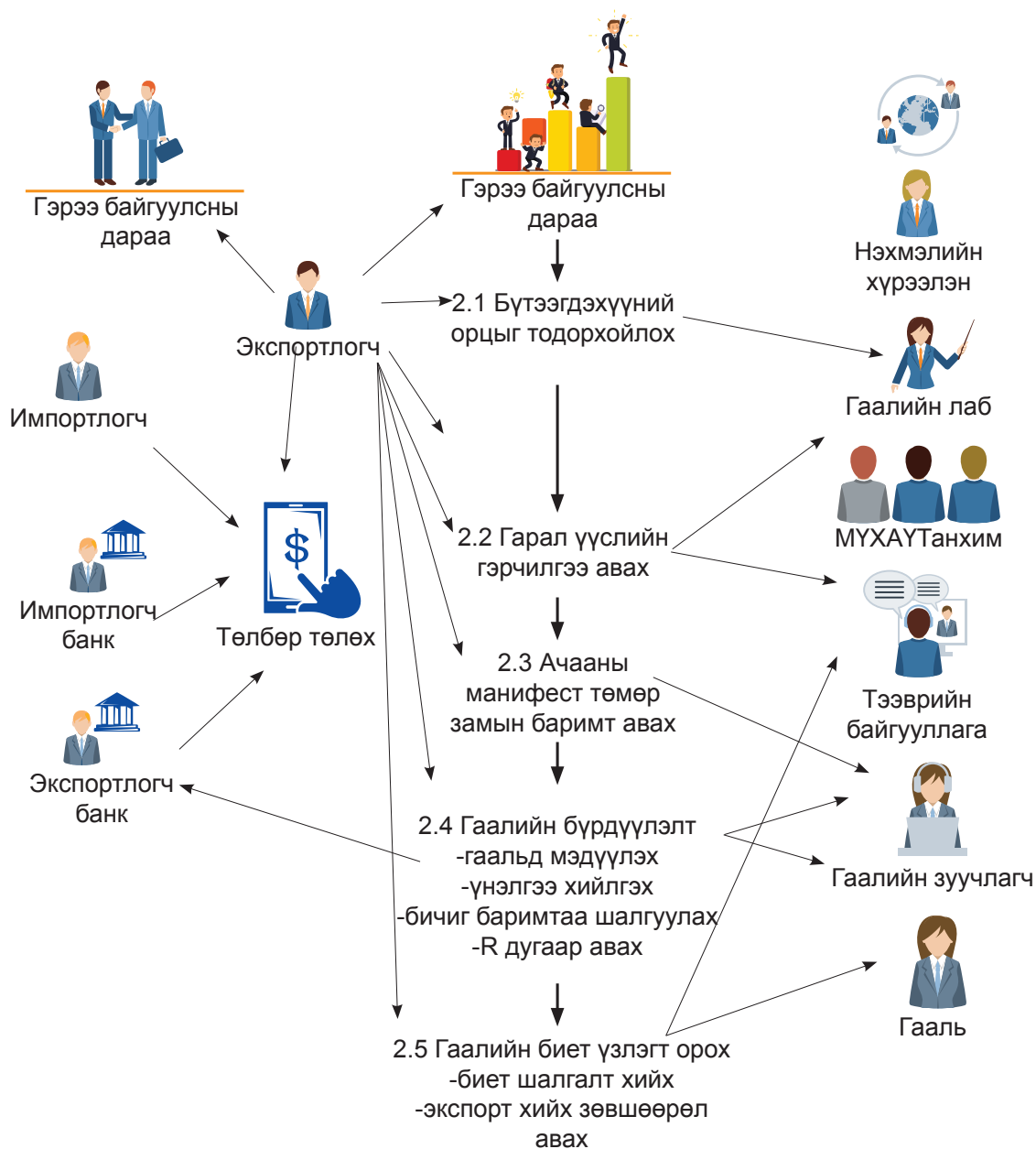

5.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 1 цаг нь 7000 төгрөг Вагон тавигдснаас шалтгаална
6.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Ноолууран бүтээгдэхүүн экспортолх үйл явц

ЭСГИЙ БҮТЭЭГДЭХҮҮН ЭКСПОРТЛОХ ҮЙЛ ЯВЦ, ДЭС ДАРААЛАЛ

	Үйл ажиллагааны дараалал		Байгууллагын нэр
	Экспортлогч	1.	Бүтээгдэхүүний орцыг тодорхойлох
2.		Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
3.		Ачааны манифест Төмөр замын баримт бичиг	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
4.		Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
5.		Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

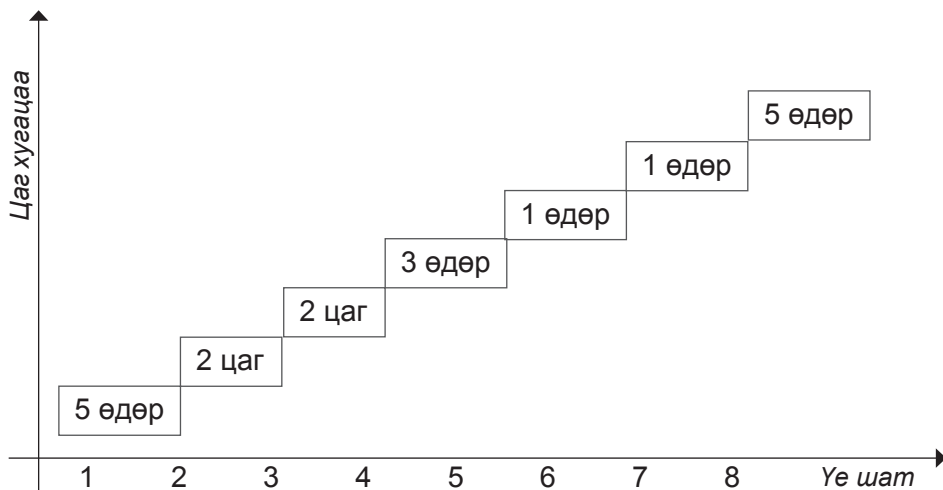

Цаг хугацаа, зардал /Европын холбоонд/

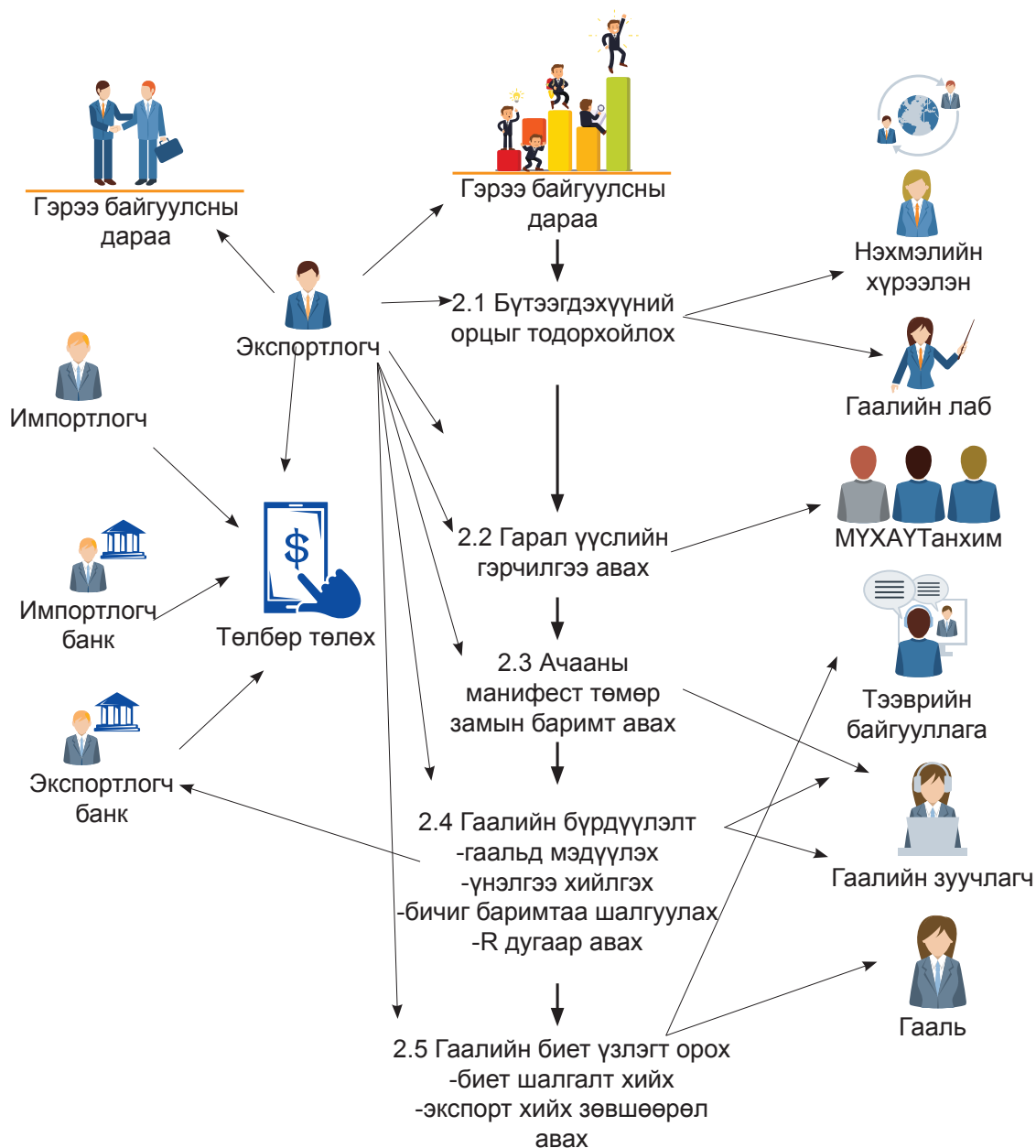
д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална 130000-155000 төгрөг
2.	Гаалийн лаборатори	Ажлын 3 хоног	35000-50000 төгрөг
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах / шаардлагатай тохиолдолд/	2 цаг	51370 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
4.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	- Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг - Хураамж 1 вагон 7000 төгрөг
5.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 1 цаг нь 7000 төгрөг Тээврийн хэрэгслээс шалтгаална
6.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Эсгий бүтээгдэхүүн экспортлох үйл явц

НЭХИЙ ДЭЭЛ, САВХИН ХУВЦАС ЭКСПОРТЛОХ ҮЙЛ ЯВЦ, ДЭС ДАРААЛАЛ

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		Байгууллагын нэр
	1.	Бүтээгдэхүүний орцыг тодорхойлох	Арьс ширний хүрээлэн
	2.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	3.	Ачааны манифест Төмөр замын баримт бичиг	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	4.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
5.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль	

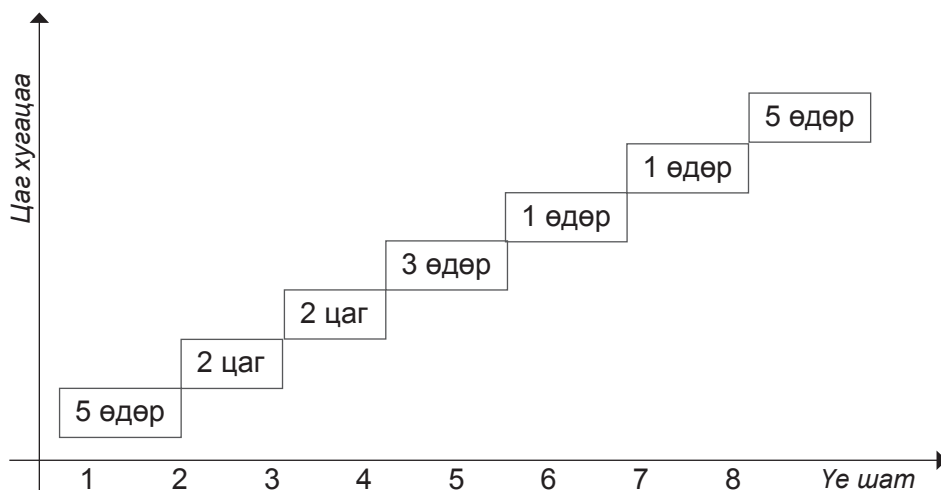
Цаг хугацаа, зардал /ОХУ, Европын холбоо/

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Шаардлагатай тохиолдолд загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална 130000-155000 төгрөг
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах / шаардлагатай тохиолдолд/	2 цаг	51370 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	70000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	- Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг - Хураамж 1 вагон 7000 төгрөг

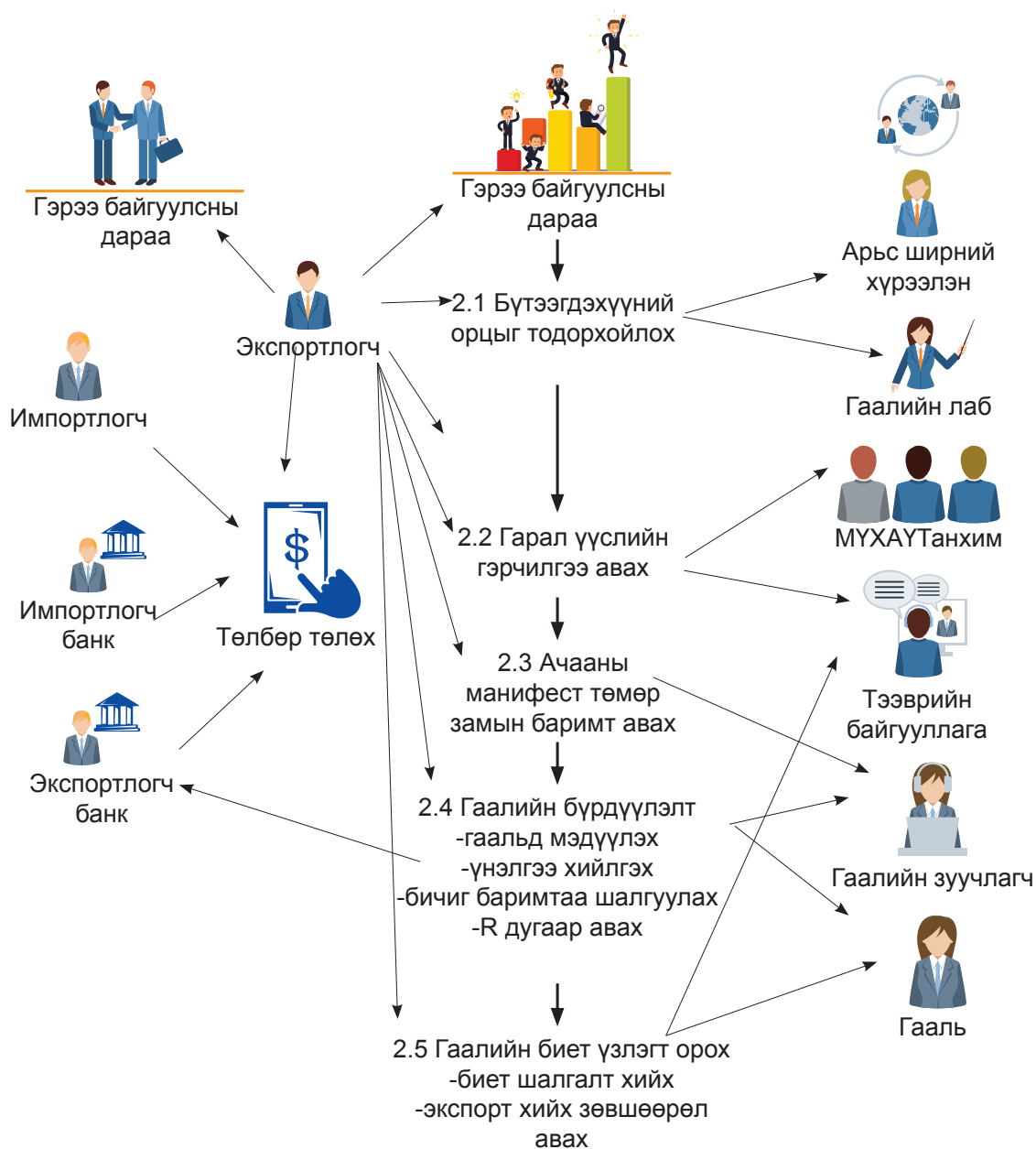
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 1 цаг нь 7000 төгрөг Тээврийн хэрэгслээс шалтгаална
7.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Эсгий бүтээгдэхүүн экспортлох үйл явц

АДУУНЫ МАХ /ОХУ/

Мах экспортлох үйл явц, дэс дараалал

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал	
	1. Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2. Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3. Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4. Ачааны манифест Тээврийн бичиг баримт	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5. Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
	6. Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

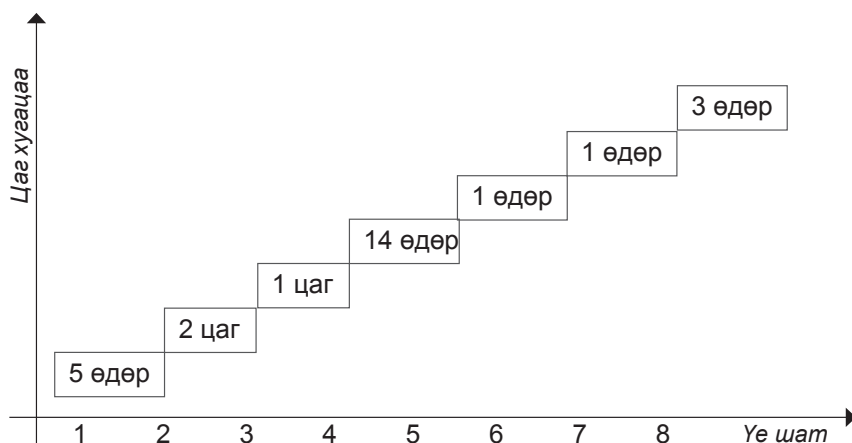

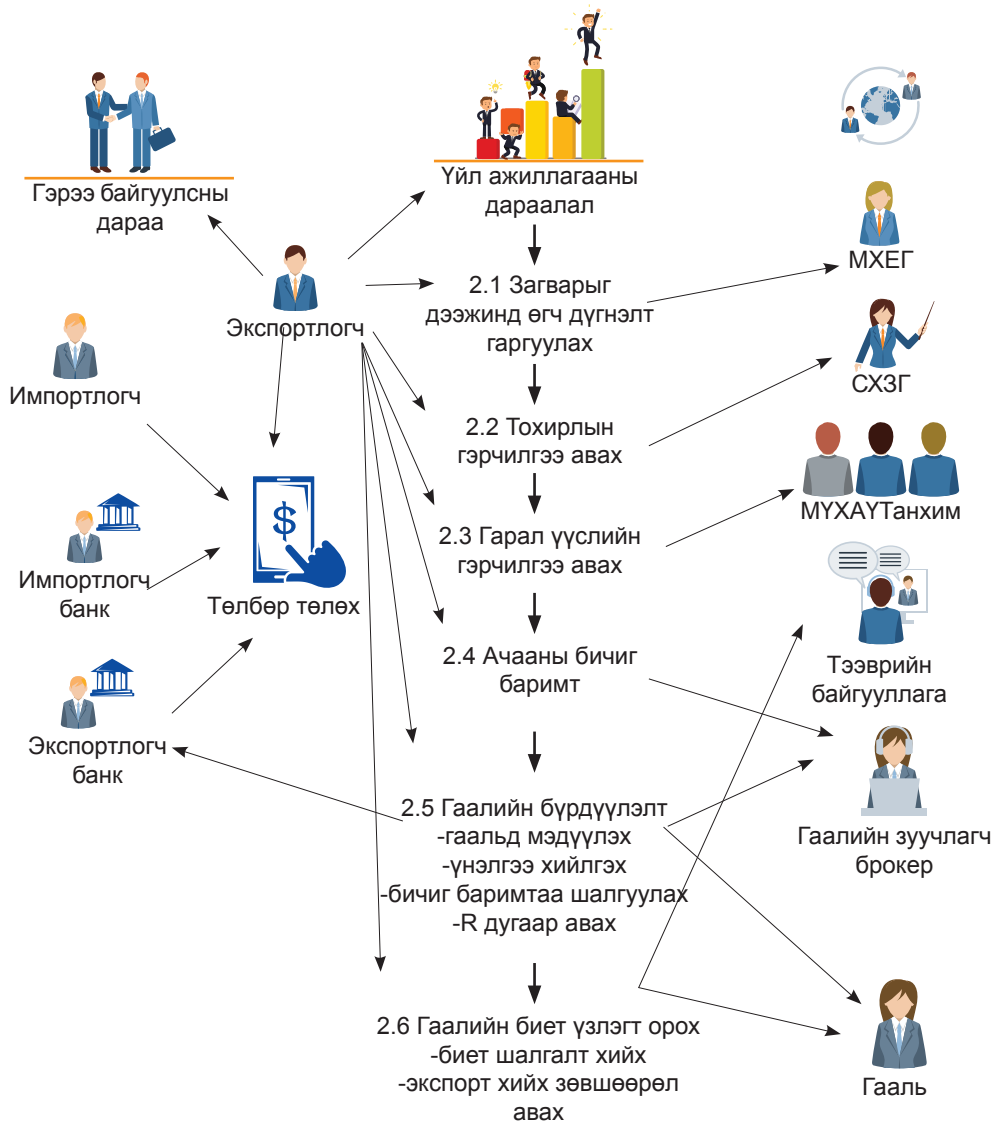
Цаг хугацаа, зардал

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа / өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370 гэрчилгээ
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
4.	Мал эмнэлгийн эрүүл ахуйн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -Татвар төлөх -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг Хураамж 1 машин 7500 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 7000 төгрөг нэг цаг
7.	Тээвэрлэлт /автомашин/	2-3 өдөр	Дунджаар 700000-1.5 сая төгрөг

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Мах экспортлох үйл явц

БОЛОВСРУУЛСАН ХОНЬ, ЯМААНЫ МАХ /БНХАУ/

Дулааны аргаар боловсруулсан мах экспортлох үйл явц, дэс дараалал

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		
	1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4.	Ачааны манифест Тээврийн бичиг баримт	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
	6.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

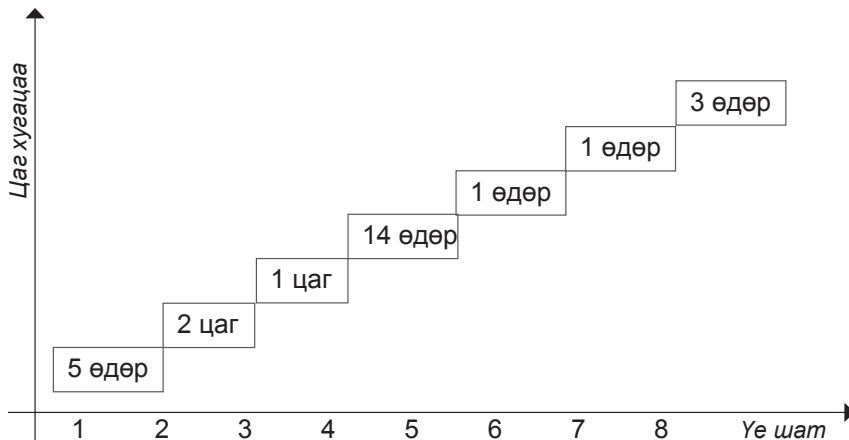

Цаг хугацаа, зардал

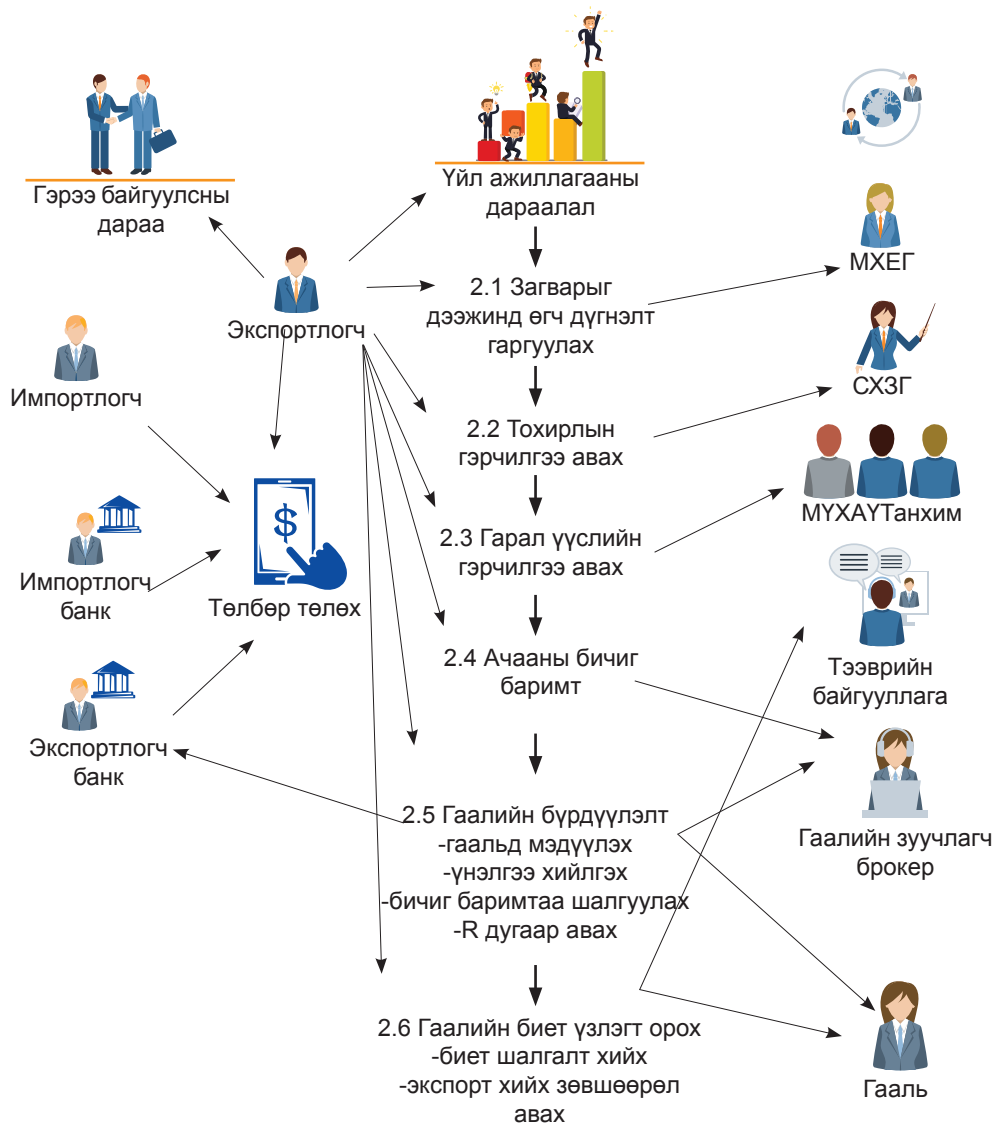
д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа / өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370 гэрчилгээ
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
4.	Мал эмнэлгийн эрүүл ахуйн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног /2-3 хоногт гардаг/	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг Хураамж 1машин 7500 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 7000 төгрөг нэг цаг
7.	Тээвэрлэлт /автомашин/	2-3 өдөр	Дунджаар 700000-750000 төгрөг

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Мах экспортлох үйл явц

БОЛОВСРУУЛСАН ӨЛӨН ГЭДЭС /Европын Холбоо/

Өлөн гэдэс экспортлох үйл явц, дэс дараалал

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал	
	1. Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2. Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3. Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4. Ачааны манифест Тээврийн бичиг баримт	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5. Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
	6. Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

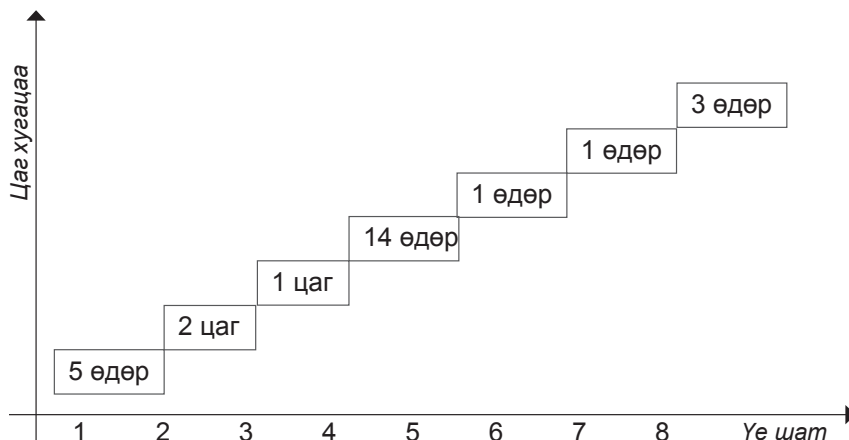

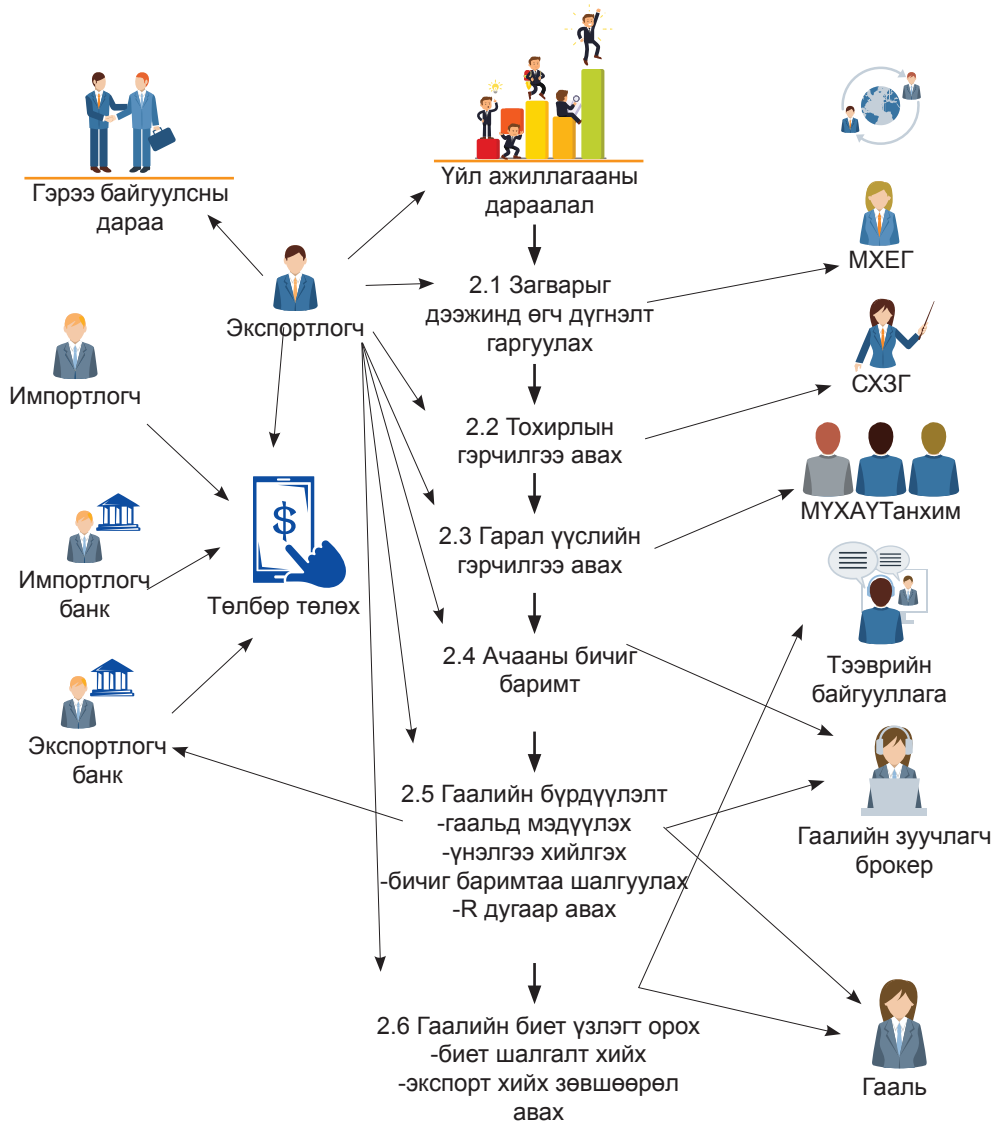
Цаг хугацаа, зардал

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа / өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370 гэрчилгээ
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
4.	Мал эмнэлгийн эрүүл ахуйн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг Хураамж 1 машин 7500 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 7000 төгрөг нэг цаг
7.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Өлөн гэдэс экспортлох үйл явц

ЛААЗАЛСАН МАХАН БҮТЭЭГДЭХҮҮН /ОХУ/

Лаазалсан махан бүтээгдэхүүн экспортлох үйл явц, дэс дараалал

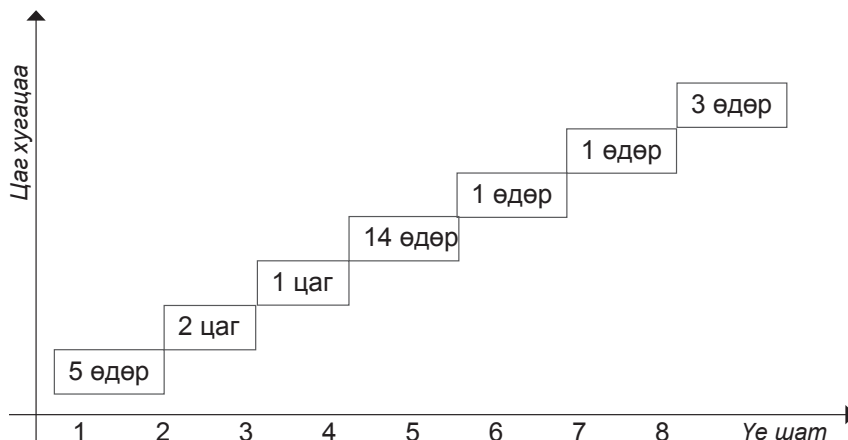
Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		
	1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4.	Ачааны манифест Тээврийн бичиг баримт	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
6.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль	

Цаг хугацаа, зардал

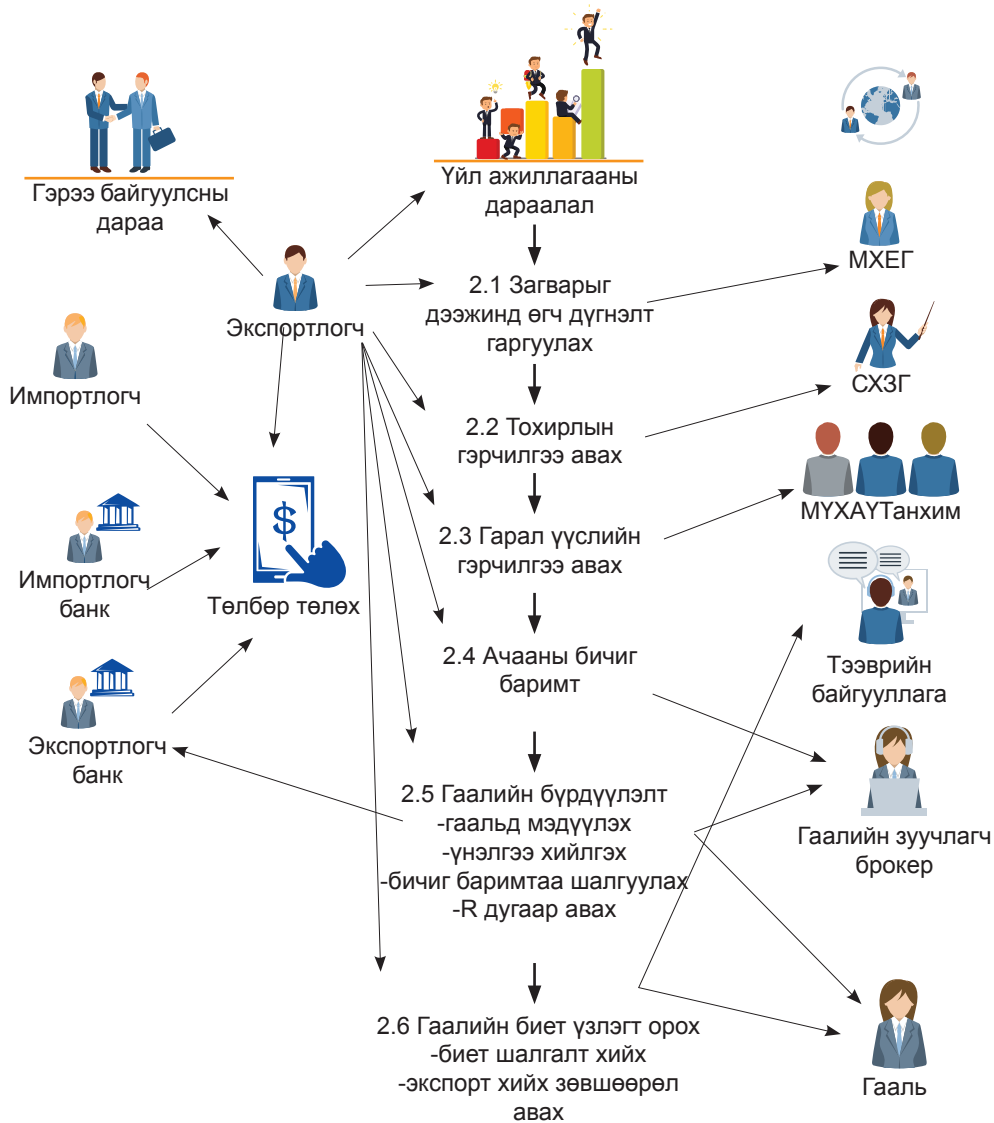
д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа / өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370 гэрчилгээ
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
4.	Мал эмнэлгийн эрүүл ахуйн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг Хураамж 1машин 7500 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 7000 төгрөг нэг цаг
7.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Лаазалсан махан бүтээгдэхүүн экспортлох үйл явц

АРЬС ШИР /Үхрийн шир/

Арьс шир экспортлох үйл явц, дэс дараалал

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		
	1.	Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4.	Ачааны манифест Төмөр замын баримт бичиг	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
6.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль	

Цаг хугацаа, зардал /Хятадын зах зээлд гаргах/

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах /шаардлагатай тохиолдолд/	2 цаг	51370 төгрөг

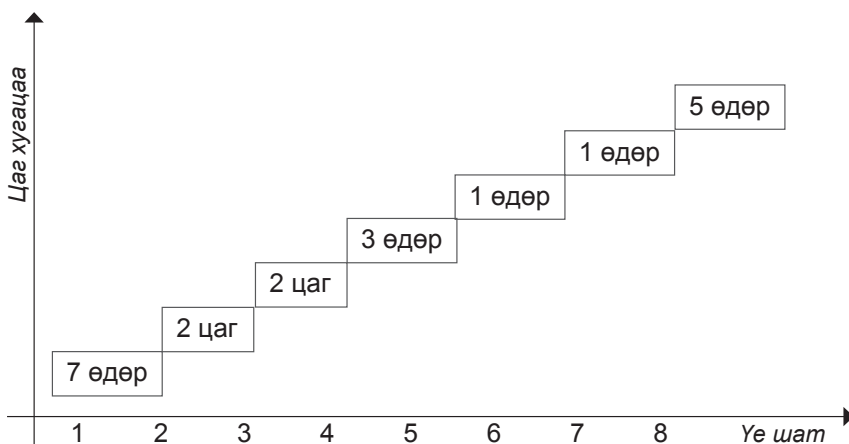

ЭКСПОРТЫН ЗАМЫН ЗУРАГ

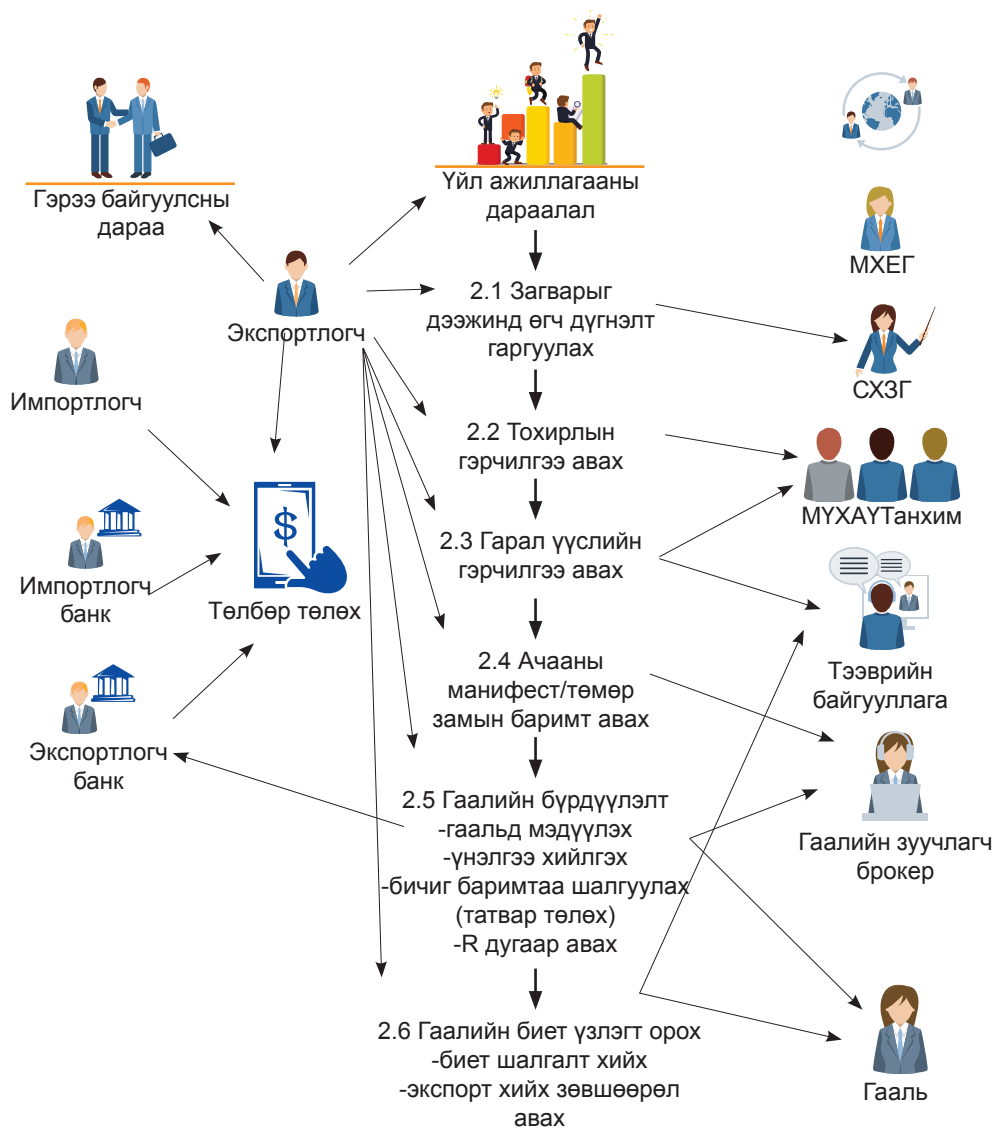

3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	10000-15000 төгрөг
4.	Мал амьтны эрүүл ахуйн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -Татвар төлөх -R дугаар авах	1 өдөр	- Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 1 цаг нь 7000 төгрөг Вагон тавигдснаас шалтгаална
7.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Арьс шир экспортлох үйл явц

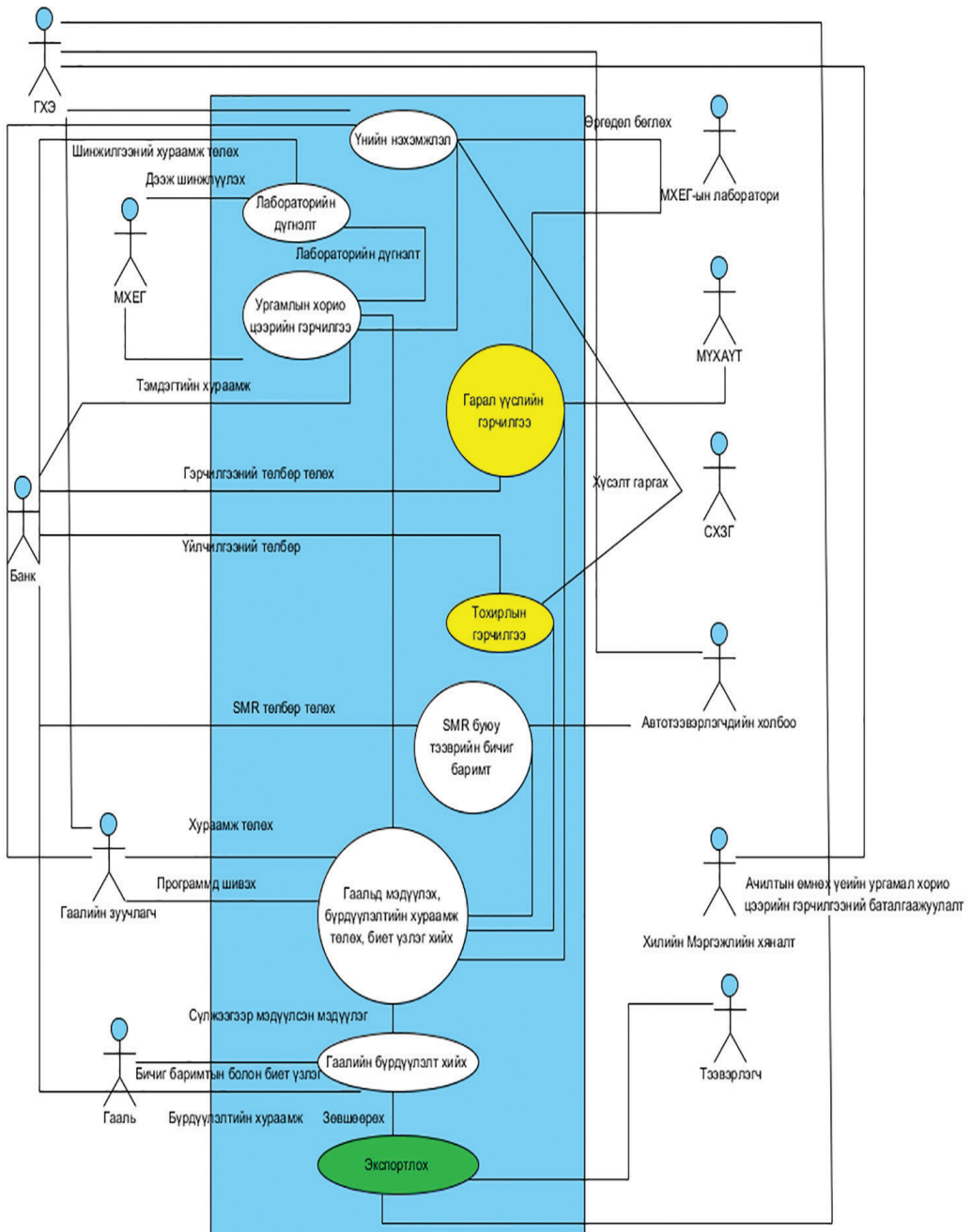

ХҮНСНИЙ НОГОО /ТӨМС/

Төмс экспортлох үйл явц, дэс дараалал

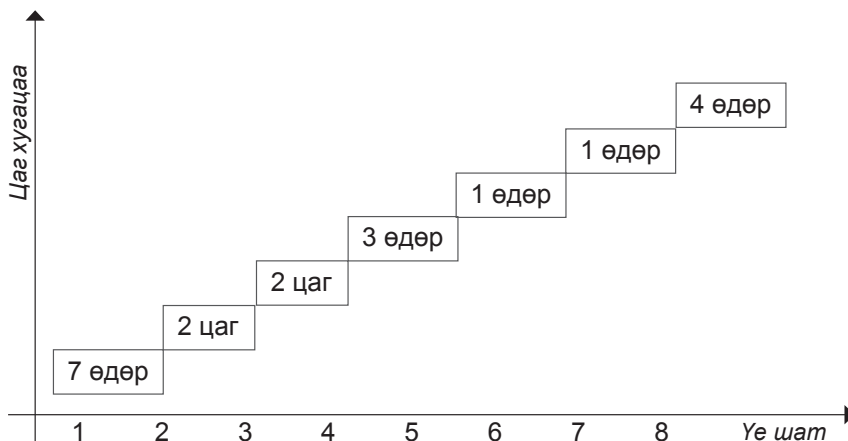
Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал	
	1. Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГазрын ургамал хорио цээрийн лаборатори
	2. Ургамал хорио цээрийн гэрчилгээ авах	МХЕГ
	3. Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	4. Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	5. Авто тээврийн баримт бичиг	Авто тээвэрлэгчдийн холбоо
	6. Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх	Гаалийн зуучлагч
	7. -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
	8. Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Цаг хугацаа, зардал /ОХУ-ын зах зээлд гаргахад/

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 7хоног / ажлын /	Хариунаас шалтгаална 10000-136000 төгрөг
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	20 тн тутамд *51370 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	20000 төгрөг
4.	МХЕГ-Ургамал хорио цээрийн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	- Гаальд мэдүүлэх 15000 - Гаалийн бүрдүүлэлтийн хураамж 7500 төгрөг
6.	Тээвэрлэлтийн зардал	3-4 хоног	- Нэг машин 1,5 сая төгрөг

ЧАЦАРГАНА /Японы зах зээлд/

Чацаргана экспортлох үйл явц, дэс дараалал /Японы зах зээлд гаргах/

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал	
	1. Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2. Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3. Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4. Агаарын тээврийн	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5. Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
	6. Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

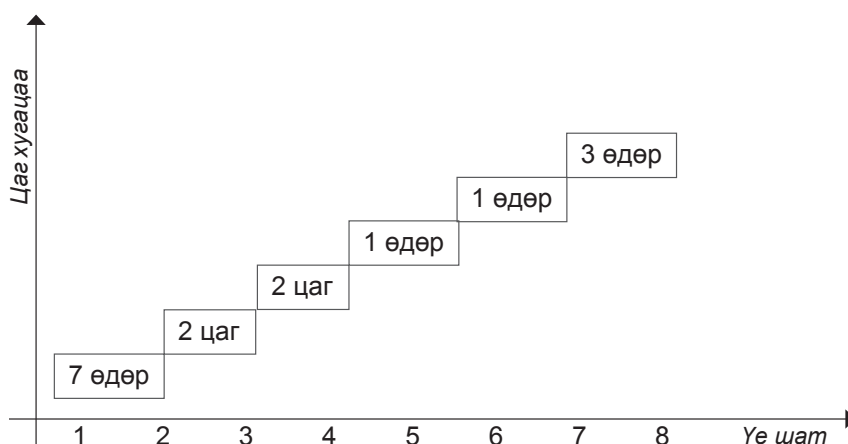

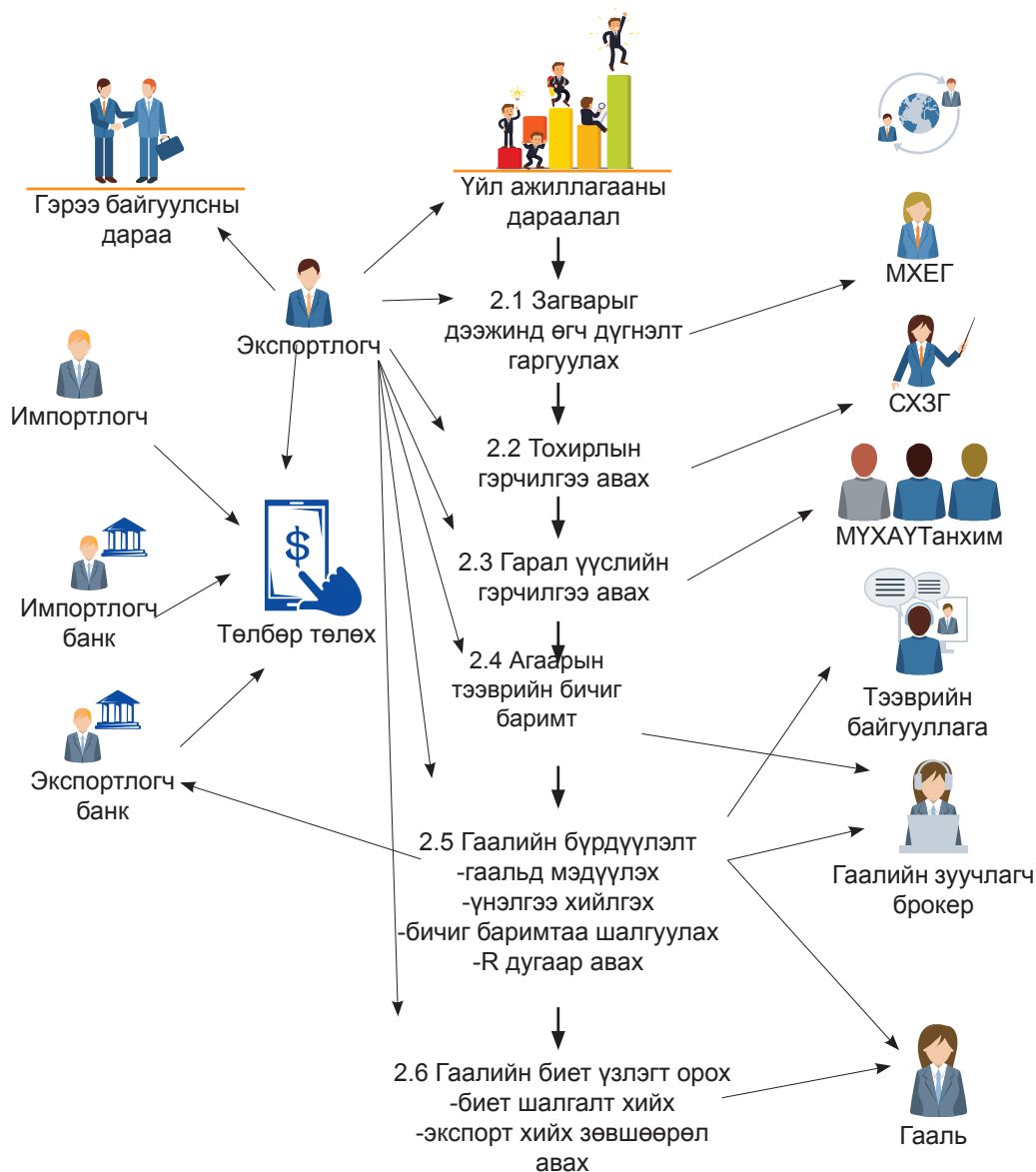
Цаг хугацаа, зардал

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 7 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
4.	МХЕГ-Ургамал хорио цээрийн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	-
7.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Чацаргана экспортлох үйл явц

ЧАЦАРГАНЫ ТОС, ЖҮҮС

Чацарганы тос экспортлох үйл явц, дэс дараалал /Японы зах зээлд гаргах/

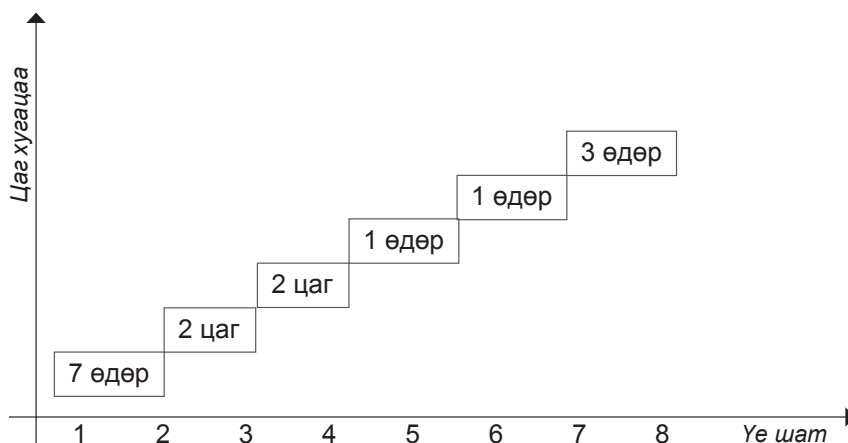
Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		
	1.	Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МУХАҮТ
	4.	Агаарын тээврийн	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
6.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль	

Цаг хугацаа, зардал

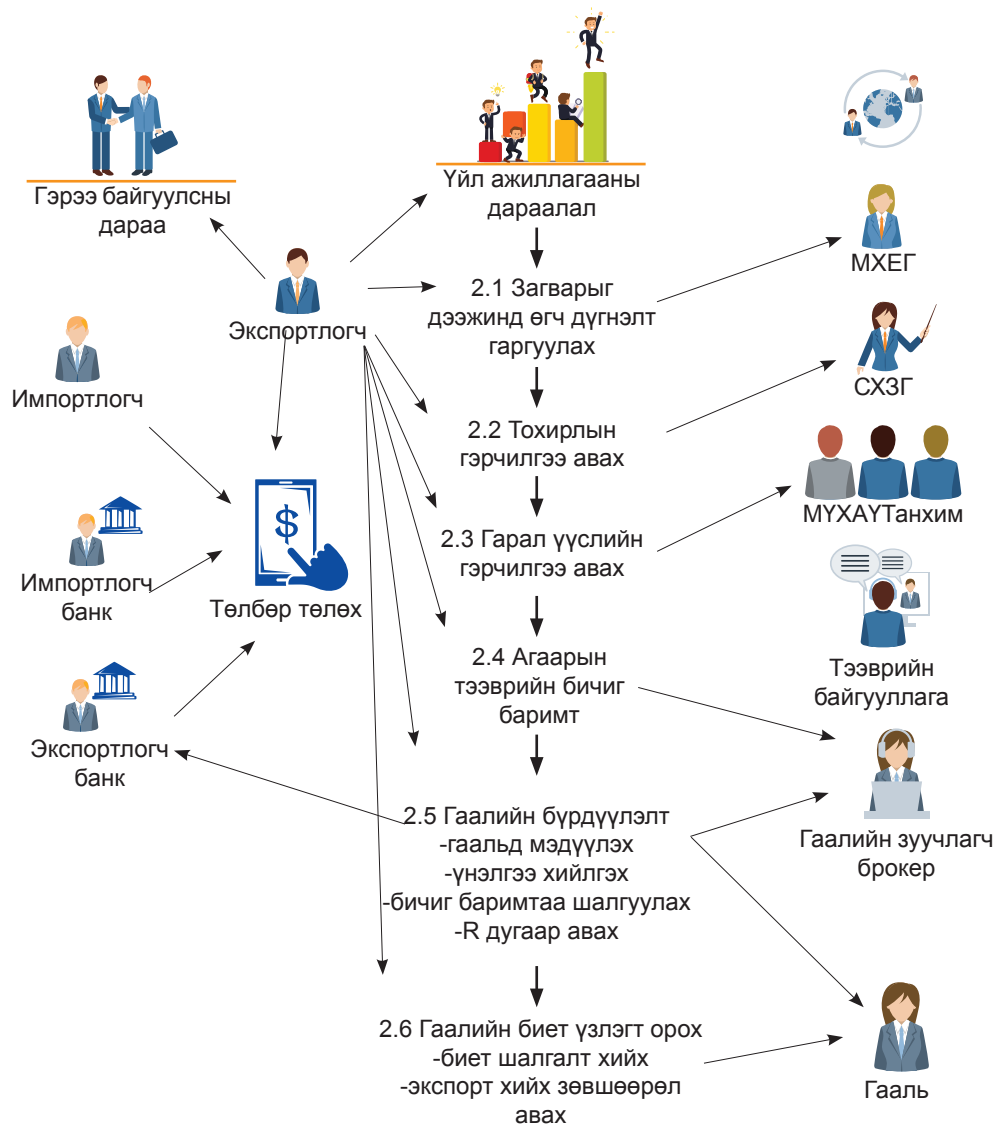
д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 7 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
4.	МХЕГ-Ургамал хорио цээрийн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	-
7.	Тээвэрлэлт	2-3 өдөр	700-1000 \$

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Чацарганы тос экспортлох үйл явц

ХУШНЫ САМРЫН ТОС /Европын холбоо/

Хушны самрын тос экспортлох үйл явц, дэс дараалал /Европын холбоо/

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал	
	1. Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2. Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3. Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4. Агаарын тээврийн	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5. Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
	6. Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

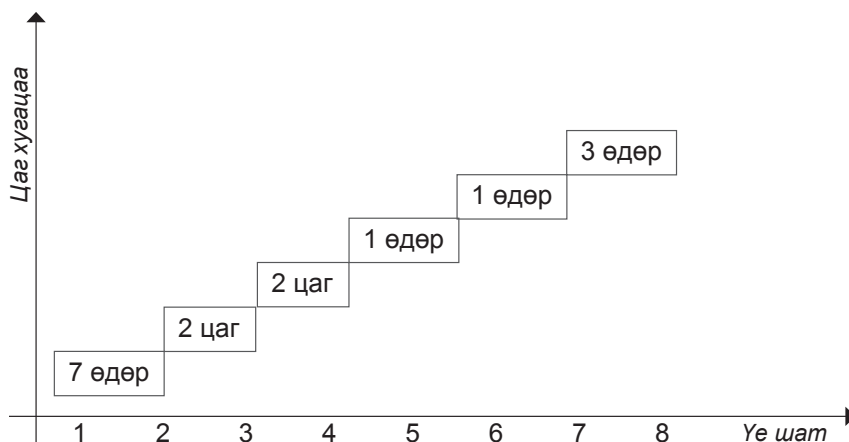

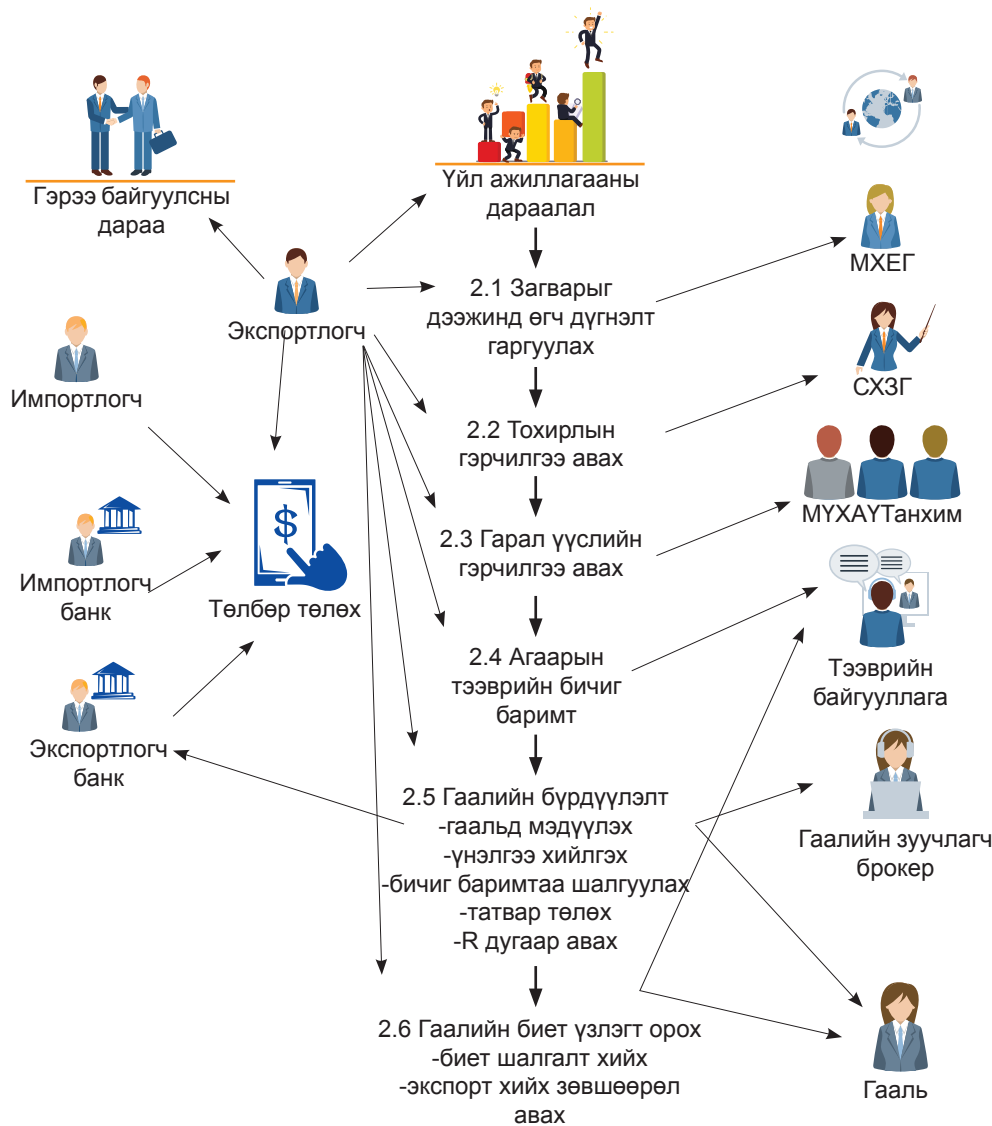
Цаг хугацаа, зардал

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 7 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
4.	МХЕГ-Ургамал хорио цээрийн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -Татвар төлөх -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	-
7.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Хушны самрын тос экспортлох үйл явц

ХУШНЫ САМРЫН ИДЭЭ /БНХАУ/

Хушны самрын идээ экспортлох үйл явц, дэс дараалал /БНХАУ/

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал	
	1. Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2. Экспортын тусгай зөвшөөрөл	БОАЖЯам
	3. Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	4. Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	5. Агаарын тээврийн	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	6. Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
	7. Биет шалгалт хийлгэх	Гааль

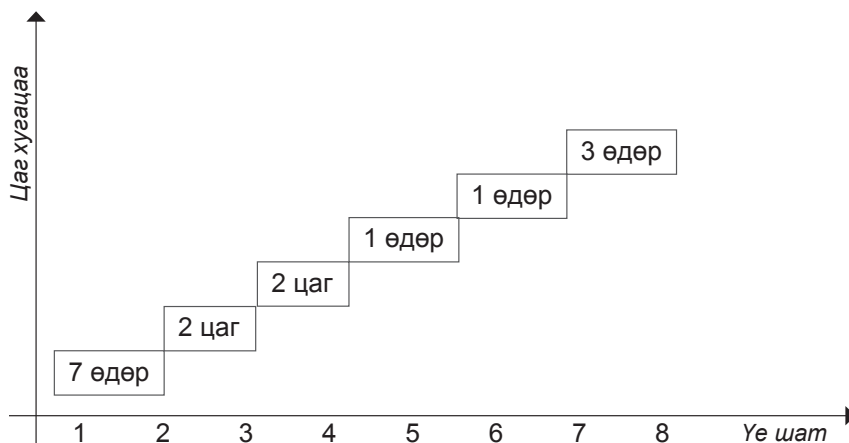

Цаг хугацаа, зардал

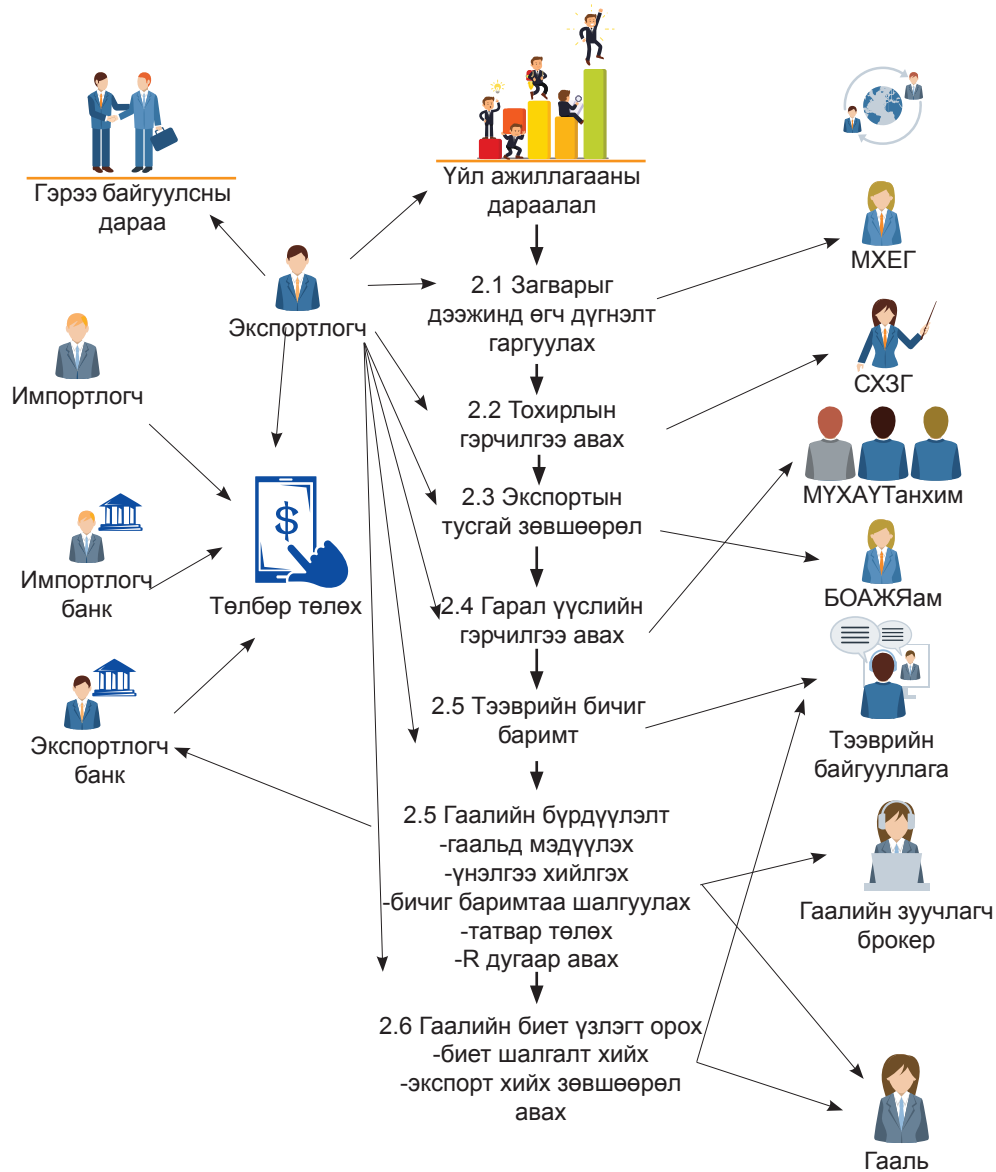
д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 7 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Экспортын тусгай зөвшөөрөл	7 хоног	Тэмдэгтийн хураамж-1кг 3000 төгрөг
3.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370 төгрөг
4.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	25000 төгрөг
5.	МХЕГ-Ургамал хорио цээрийн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
6.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -Татвар төлөх -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг
7.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	-
8.	Тээвэрлэлт	2-3 өдөр	700-1000 \$

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Хушны самрын тос экспортлох үйл явц

ХИВЭГ

Хивээг экспортлох үйл явц, дэс дараалал

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		
	1.	Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4.	Ачааны манифест Төмөр замын баримт бичиг	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
6.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль	

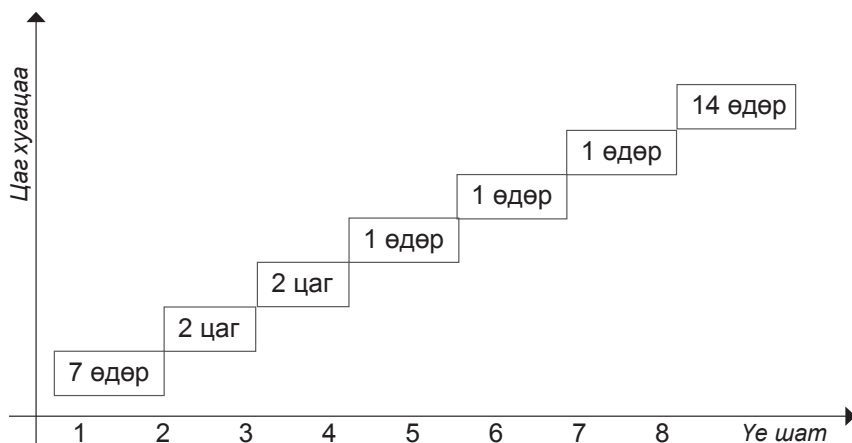
Цаг хугацаа, зардал

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 5 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370+гэрчилгээ тус бүр 2500 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	10000-15000 төгрөг
4.	МХЕГ-Ургамал хорио цээрийн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг

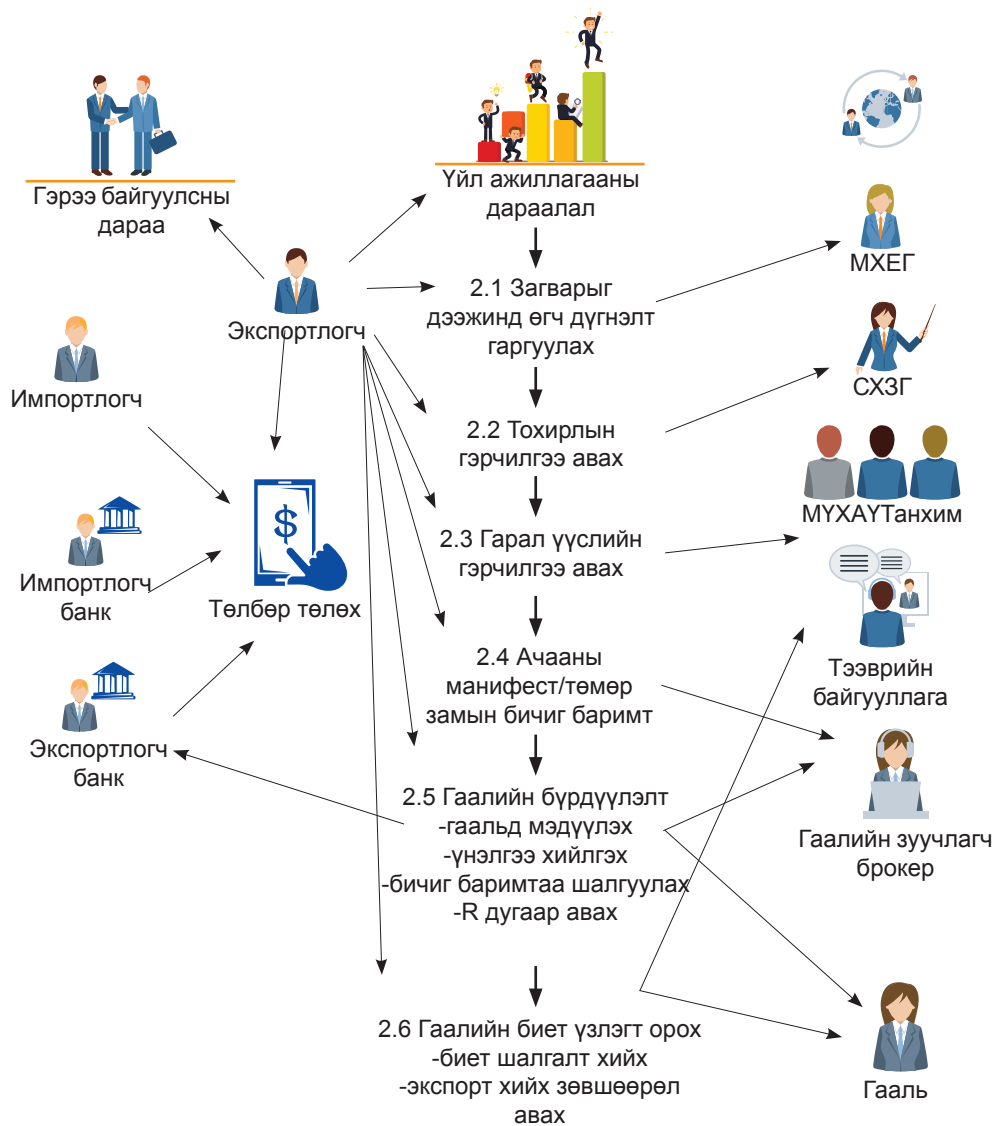

5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -Татвар төлөх -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг Хураамж 1 вагон 7000 төгрөг Мэдүүлэг үнэ 1200-2400 төгрөг/2-с дээш вагонд
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 1 цаг нь 7000 төгрөг Вагон тавигдснаас шалтгаална
7.	Тээвэрлэлт	2-3 өдөр	Дунджаар 700000-750000 төгрөг вагон зогсолтоос хамаарна. /1вагоны зардал/

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм
/Хивэгний экспорт/

Хивээ экспортлох үйл явц

БУУЗ

1 тонн бууз экспортлох үйл явц, дэс дараалал

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		
	1.	Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4.	Ачааны манифест Төмөр замын баримт бичиг	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
6.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль	

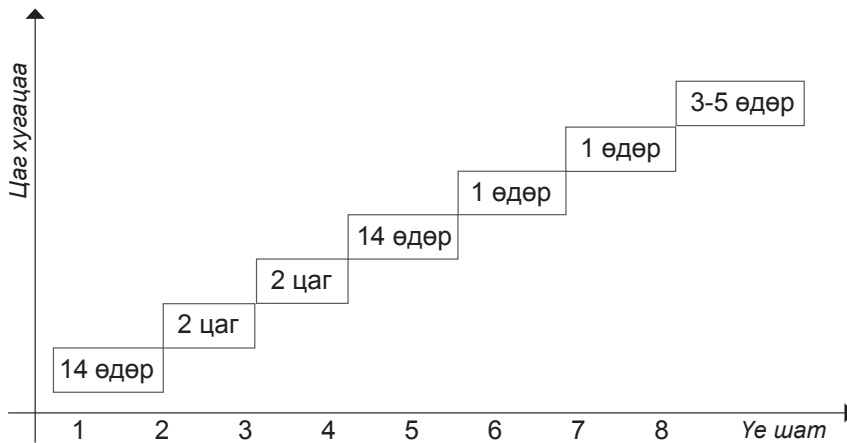
Цаг хугацаа, зардал /Хятадын зах зээлд нийлүүлэхэд/

д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 14 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370 төгрөг
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	10000-15000 төгрөг
4.	Мал эмнэлгийн эрүүл ахуйн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног, заримдаа 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -Татвар төлөх -R дугаар авах	1 өдөр	- Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг

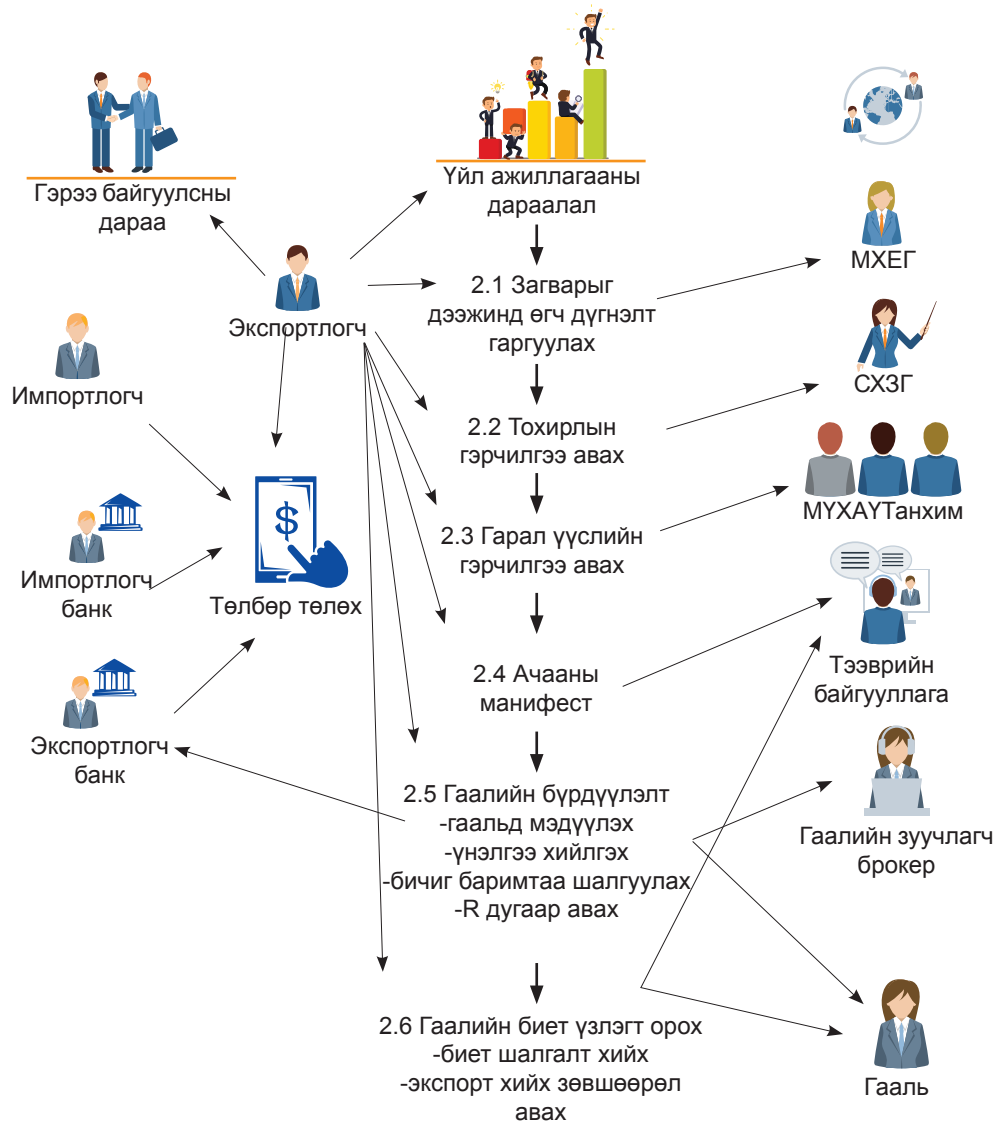
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	Төлбөрт үйлчилгээ 7000 төгрөг
7.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Бууз экспортлох үйл явц

МОНГОЛ ЭМ

Монгол эм экспортлох үйл явц, дэс дараалал

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		
	1.	Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4.	Агаарын тээврийн бичиг баримт	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
6.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль	

Цаг хугацаа, зардал

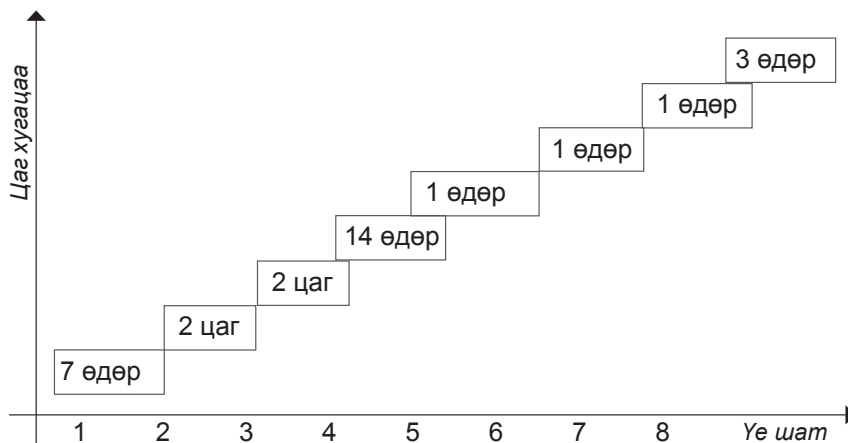
д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 7 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370+гэрчилгээ
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	10000-15000 төгрөг
4.	МХЕГ-Ургамал хорио цээрийн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног 2-3 хоногт гардаг	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг Хураамж 1 вагон 7500 төгрөг

ЭКСПОРТЫН ЗАМЫН ЗУРАГ

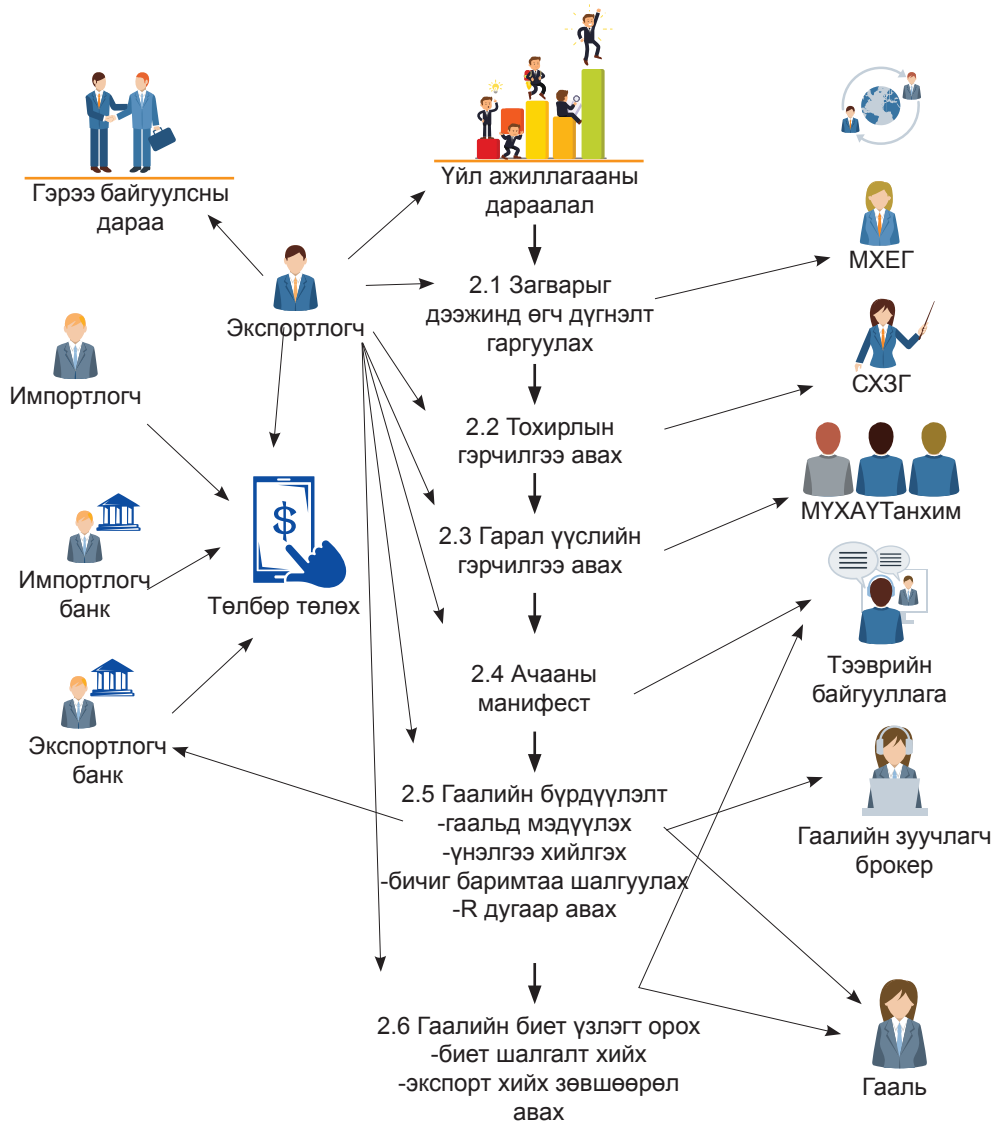

6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	
7.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Монгол эм экспортлох үйл явц

ЖАМЦ ДАВС /Японы зах зээлд/

Давс экспортлох үйл явц, дэс дараалал

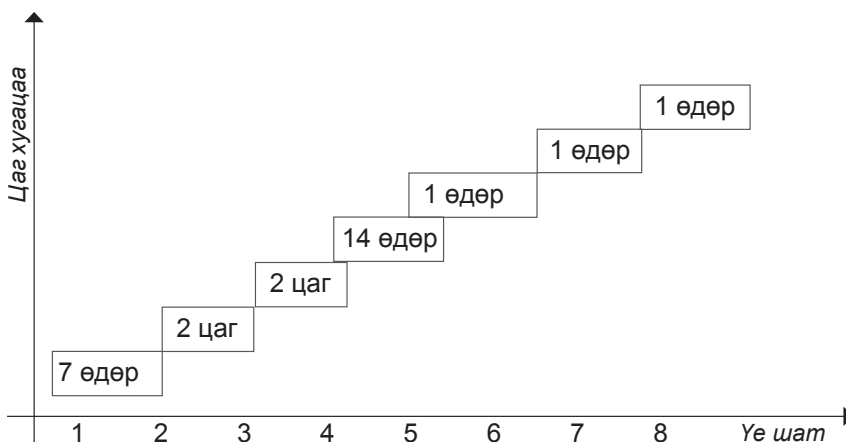
Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал		
	1.	Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах	МХЕГ
	2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	СХЗГ
	3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	МҮХАҮТ
	4.	Агаарын тээврийн бичиг баримт	Тээврийн байгууллага Гаалийн зуучлагч байгууллага
	5.	Гаалийн бүрдүүлэлт: -гаальд мэдүүлэх -үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтаа шалгуулах -R дугаар авах	Гааль
6.	Биет шалгалт хийлгэх	Гааль	

Цаг хугацаа, зардал /Японы зах зээлд гаргах/

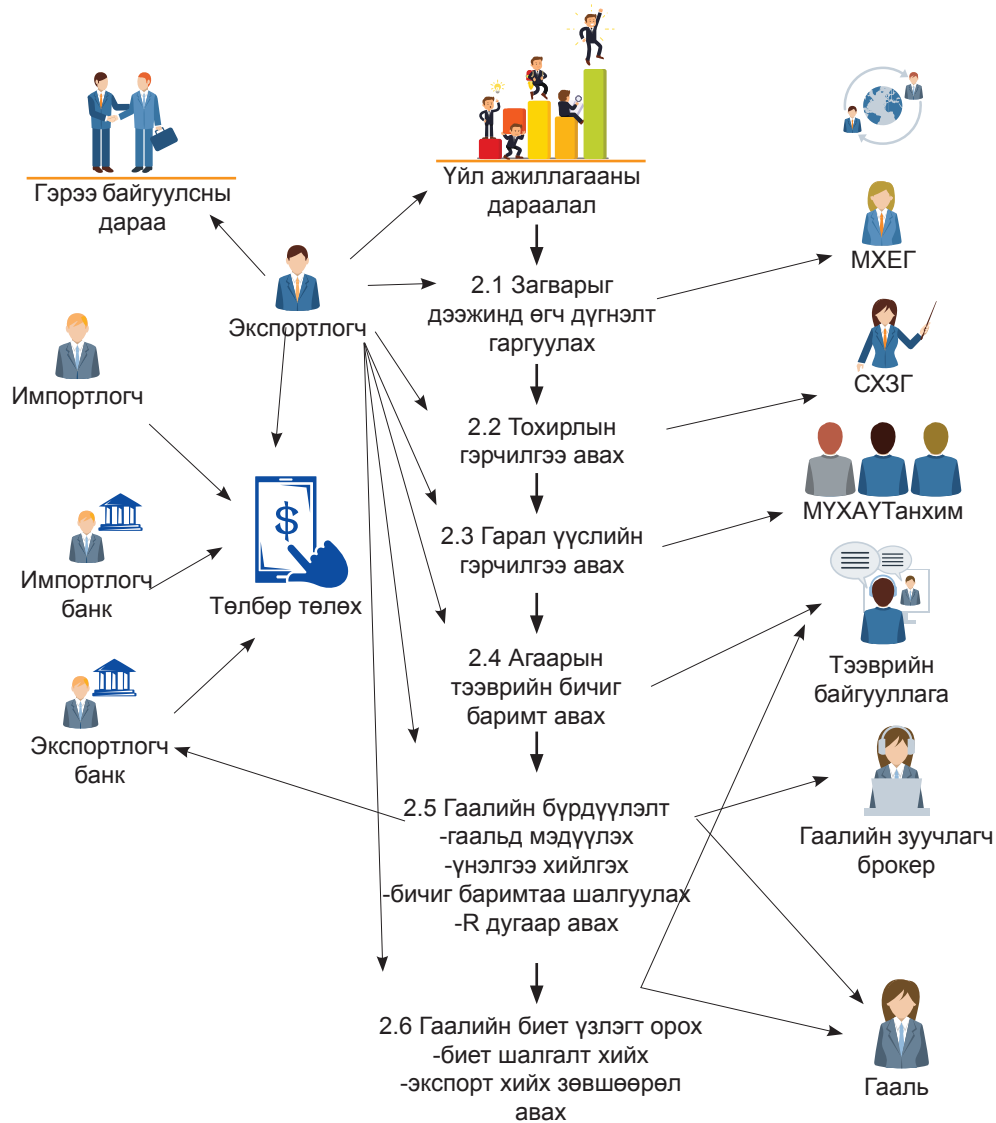
д/д	Үйл ажиллагаа	Хугацаа /өдрөөр/	Зардал /төгрөгөөр/
1.	Загварын дээжинд өгч дүгнэлт гаргуулах	Хамруулдаг 7 хоног /ажлын /	Хариунаас шалтгаална
2.	Тохирлын гэрчилгээ авах	2 цаг	51370+гэрчилгээ тус бүр
3.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах	2 цаг	10000-15000 төгрөг
4.	МХЕГ-Ургамал хорио цээрийн гэрчилгээ	Хуулийн хугацаа 14 хоног	10000 төгрөг
5.	Гаалийн бүрдүүлэлт хийлгэх: -Гаальд мэдүүлэх -Үнэлгээ хийлгэх -Бичиг баримтыг хянах -R дугаар авах	1 өдөр	- Гаальд мэдүүлэх 15000 төгрөг - Хураамж 1 вагон 7500 төгрөг
6.	-Гаалийн биет үзлэгт орох: -Бодит шалгалтанд хамрагдах -Экспортлох зөвшөөрөл авах	1 өдөр	
7.	Тээвэрлэлт		

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Давс экспортлох үйл явц

ХАЙЛУУР ЖОНШ

Экспортлох үйл явц, дэс дараалал

Экспортлогч	Үйл ажиллагааны дараалал	
	1.	Загварын дээжинд дүгнэлт гаргуулах
	2.	Ачих өртөөн дээрээс уурхайгаас жоншоо тээвэрлэн авчирах, тухайн өртөөний гаалийн газраас зөвшөөрөл авна
	3.	Гаалийн баталгаат талбайд буулгана. Машинаа пүүлүүлнэ.
	4.	Дээж битүүмжлэх /Гаалийн байцаагчийг томилох, зөвшөөрөл авах/
	5.	Жоншоо чанар, стандартын дагуу ялгаж бутална.
	6.	Гаалийн байцаагч ууталсан жоншийг лацдана. Үүнд гаалийн байцаагчийг томилуулж авна. Уут болгоныг лацдана. Задгай бол гаалийн байцаагч биет үзлэг хийнэ.
	7.	Гарал үүслийн гэрчилгээ авах
	8.	Ачина. Төмөр зам болон, тээвэр зуучаас вагон захиална.
	9.	Төмөр замын вагоны хатуу дугаарыг төмөр замаас тавиулж авна.
	10.	Гаалийн бүрдүүлэлт: 1. Төмөр замын вагоны хатуу дугаарыг төмөр замаас тавиулж авсан баримт 2. Пүүний акт/баталгаажуулсан пүүний жин тоо хэмжээ/ 3. Лабораторийн дээжийн дүгнэлт 4. Гадаад худалдааны үнийн нэхэмжлэх 5. Гарал үүслийн гэрчилгээ 6. Гадаад худалдааны гэрээ/ хуулбар 7. Ашигт малтмалын газраас авсан хүчинтэй хугацаатай тусгай зөвшөөрөл /хуулбар 8. Чанарын гэрчилгээ /Хоёр компани хоорондын гадаад худалдааны гэрээ хийхэд заагдсан жоншны чанарын заалттай гэрчилгээ байна./
11.	Гаалийн хураамж	

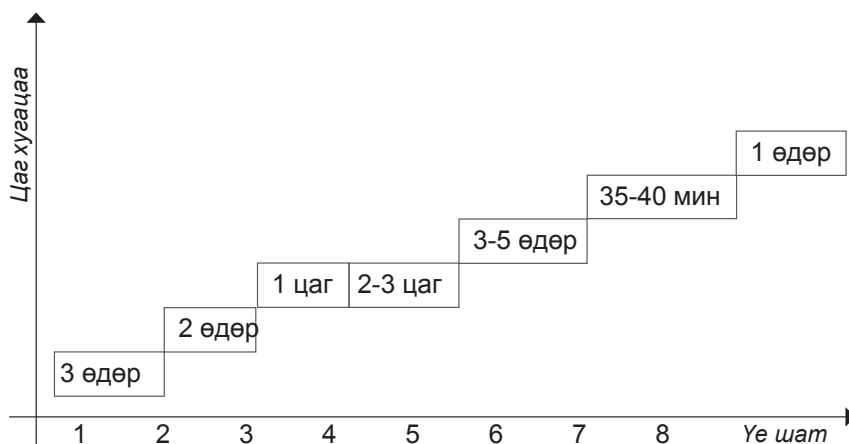
Цаг хугацаа, зардал

№	Үйл ажиллагаа	Хугацаа (өдөр)	Зардал (₮)
1.	Лабораторын шинжилгээ /ОУ-ын ISO стандартын лаб/ Гаалийн лабораторын шинжилгээ	3 өдөр 2-14 өдөр	200,000₮/нэг дээжинд 50,000₮/ нэг дээжинд
2.	Ачих өртөөн дээрээс уурхайгаас жоншоо тээвэрлэн авчирна. Тухайн өртөөний гаалийн газраас зөвшөөрөл авна./ Сумын гааль, Бор өндөр/ Айраг/Чойрын гаалийн газар/	1 вагон -2 өдөр	1 тн жоншийг 1 км-т хувийн ачааны машинаар 180-220₮-өөр тээвэрлүүлнэ./
3.	Гаалийн баталгаат талбайд буулгана. Машинаа пүүлүүлнэ. Гаалийн зөвшөөрлүүд авна.	1 өдөр	Ачих 1 тн хоногийн 300₮
4.	Дээж битүүмжлэх /Гаалийн байцаагчийг томилох, зөвшөөрөл авах	2-3 цаг	Гаалийн байцаагч дээж авна. 3000-4000 ₮
5.	Жоншыг чанар, стандартын дагуу ялгаж бутална.	Ялгаад бутлаад, уутлахад 1 вагон 3-5 хоног зарцуулагдана.	1 тн жоншийг бутлахад 4000-5000₮. 1 том уут жоншийг бутлахад 3000₮.
6.	Гаалийн байцаагч ууталсан жоншийг уут болгоноор нь лацдана. Задгай бол биет үзлэг хийнэ.	Тухайн үеийн хэмжээнээс хамаарна.	Гаалийн байцаагчийн үнэ 1цаг 2000-3000₮./Пүүний баримтуудыг баталгаажуулна./
7.	Гарал үүслийн гэрчилгээ	35-40 мин	25,000-35,000₮
8.	Ачина. Төмөр зам болон, тээвэр зуучаас вагон захиална. Маргааш нь бичиг баримтаа бүрдүүлнэ.	5-6 вагоныг 1 өдөрт тавиулна.	1 вагон жоншийг ачиж буулгах, маневр хийлгэх, ачааг пүүлүүлэхэд 500,000-600,000₮/
9.	Төмөр замын вагоны хатуу дугаарыг төмөр замаас тавиулж авна.		Сэлгээний зардал 30,000₮

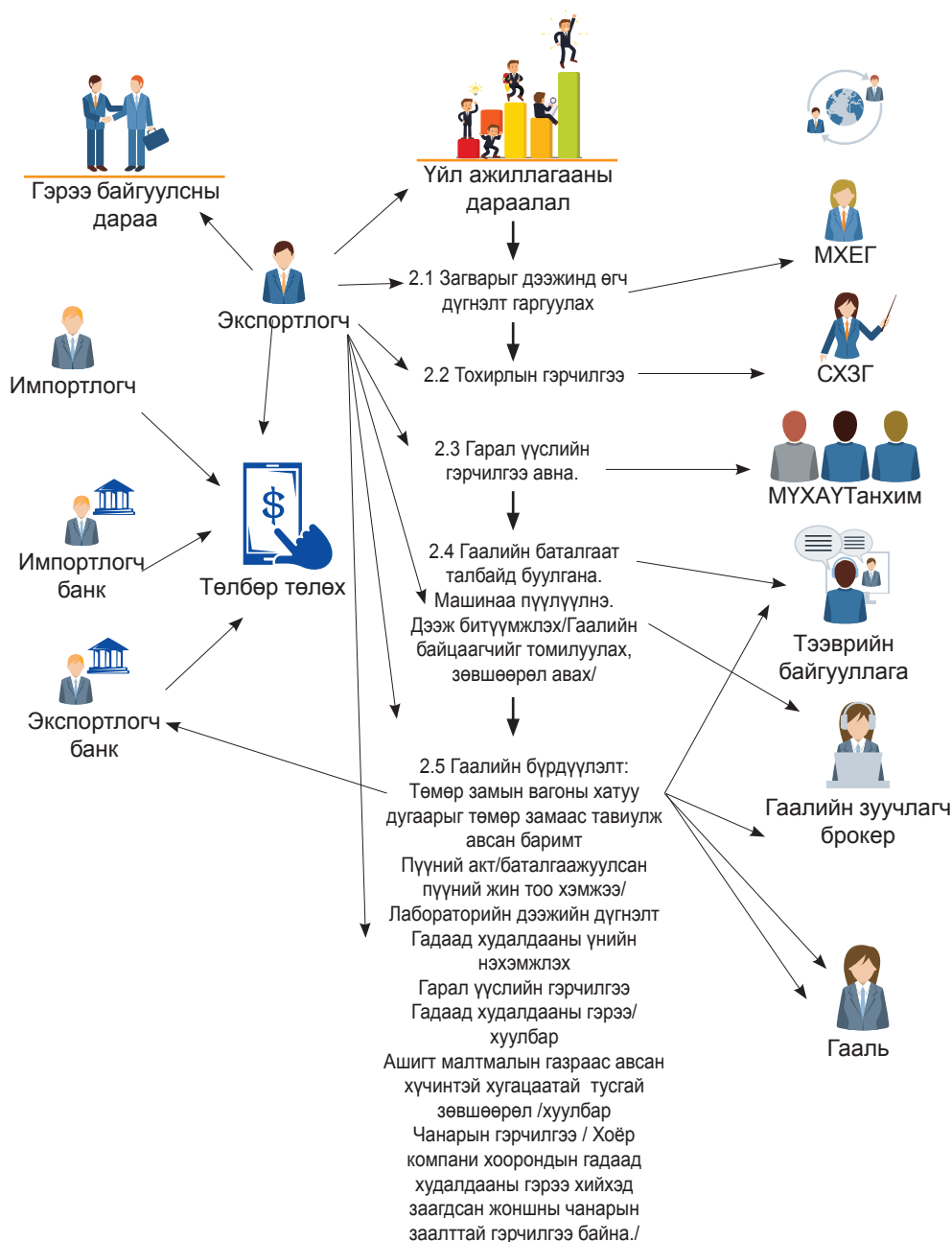
10.	<p>ГЕГ-т бичиг баримтыг бүрдүүлж өгнө.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Төмөр замын вагоны хатуу дугаарыг төмөр замаас тавиулж авсан баримт 2. Пүүний акт/ баталгаажуулсан пүүний жин тоо хэмжээ/ 3. Лабораторийн дээжийн дүгнэлт 4. Гадаад худалдааны үнийн нэхэмжлэх 5. Гарал үүслийн гэрчилгээ 6. Гадаад худалдааны гэрээ/ хуулбар 7. Ашигт малтмалын газраас авсан хүчинтэй хугацаатай тусгай зөвшөөрөл /хуулбар 8. Чанарын гэрчилгээ / Хоёр компани хоорондын гадаад худалдааны гэрээ хийхэд заагдсан жоншны чанарын заалттай гэрчилгээ байна./ 		
11.	Бүрдүүлэлтийн хураамж		1 тонн тутамд 60 төгрөг

Цаг хугацаа, зардлын диаграмм

Жонш экспортлох үйл явц

МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД ХУДАЛДААНД ХЭРЭГЛЭГДДЭГ БИЧИГ БАРИМТЫН ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙ

ЭКСПОРТ

Даяршиж байгаа өнөөгийн үед улс орны хөгжил дэвшил нь гадаад худалдааны эргэлтээс шууд хамааралтай байдаг. Иймд олон улсын жишигт нийцсэн худалдаа, ложистик, гаалийн нэгдсэн, боловсронгуй систем, түүнд хэрэглэгдэх нэгдсэн бүрдүүлэлтийн бичиг баримтуудыг бий болгох зайлшгүй шаардлага тулгарч байгаа юм.

Монгол Улсын худалдааны гол түнш ОХУ, БНХАУ, Япон, БНСУ, АНУ, Канад Улстай чөлөөт худалдааны хэлэлцээр байгуулах боломж болон эрсдлийн талаарх 2012 оноос хойш хийсэн судалгаа болон үе шаттайгаар Засгийн Газраас авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үндсэн дээр эхний ээлжинд Япон Улстай Чөлөөт Худалдааны Хэлэлцээрийг 2015 онд байгуулсан билээ.

Япон Улстай эдийн засгийн түншлэлийн хэлэлцээр байгуулснаар хоёр улсын гадаад худалдаа хөнгөлттэй нөхцөлийн үндсэн дээр хийгдэх хууль эрх зүйн орчин бий болсон.

Хөнгөлөлттэй нөхцөлийг ашиглахын тулд гаалийн бичиг баримтын бүрдүүлэлтэнд, тухайн экспорт, импортын бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тодорхойлсон бичиг баримтыг шаардах болсон. Гарал үүслийн гэрчилгээний үндсэн дээр хөнгөлөлттэй тарифыг ашиглах юм. 2016 оны 1 дүгээр сарын 01-ээс эхлэн гадаад худалдаанд дараах бичиг баримтуудыг бүрдүүлж байхаар Гаалийн тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн “Бараа мэдүүлэхэд шаардагдах бусад бичиг баримт”-ын хэсэгт өөрчлөлт орсныг Та бүхэнд хүргэж байна.

Манай улсын гадаад худалдааны үйл ажиллагаанд 5 бичиг баримт хэрэглэхээр болсныг “Гаалийн тухай” хуулинд өөрчлөлт орсон хэсгээс. Үүнд:

60.3.Мэдүүлэгч гаалийн мэдүүлэгт өгсөн мэдээллийнхээ үнэн зөвийг нотлох зорилгоор дараах бичиг баримтыг гаалийн байгууллагад өгнө:

60.3.1.гадаад худалдааны гэрээ, эсхүл үнийн

нэхэмжлэх;

60.3.2.тээврийн бичиг баримт;

60.3.3.тарифын бус хязгаарлалтад хамаарах бараанд шаардагдах зөвшөөрөл, лиценз;

60.3.4.хууль тогтоомжид тусгайлан заасан бараанд мэргэжлийн хяналтын байгууллагаас олгосон дүгнэлт

60.3.5.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасны дагуу эрх бүхий этгээд шаардсан тохиолдолд гарал үүслийг нотлох баримт бичиг.

Худалдааны бодлогыг хэрэгжүүлэх нь дэлхийн эдийн засгийн хөгжилд аливаа улсын эдийн засгийн оролцоог нэмэгдүүлдэг үр дүнтэй. Гадаад худалдааны бодлогын уг чанараас ургуулан гаалийн тарифын үүргийг авч үздэг.

Дэлхийн улс орон бүрд гадаад худалдаанд хэрэглэгдэх гаалийн тариф, түүний төрлүүд өөр өөр үүрэг гүйцэтгэдэг. Гаалийн тариф нь нэг талаас дотоодын үйлдвэрлэгчдийг хамгаалах, дэмжих (protection), нөгөө талаас улсын орлого бүрдүүлэх (fiscal) гэсэн үндсэн хоёр үүрэгтэй.

Манай улс 2008 онд батлагдсан “Гаалийн тариф, Гаалийн татварын тухай” хуулиар ердийн ба нэн тааламжтай тарифыг хэрэглэж ирсэн.

2015 онд Япон Улстай байгуулсан Чөлөөт Худалдааны Хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд “хөнгөлөлттэй тариф” хэрэглэх заалтыг нэмж баталсаныг байна.

2016 оны 1 дүгээр сарын 01-ээс эхлэн манай улс гадаад худалдаандаа 3 төрлийн тарифыг хэрэглэнэ. Үүнд: “Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай” хуулинд өөрчлөлт орсон хэсгээс,

Гаалийн тарифын тогтолцоо, тарифыг тогтоох, өөрчлөх зүйлийн

4.2.Импортын барааны гаалийн тарифыг ердийн, нэн тааламжтай, хөнгөлөлттэй тариф гэж ангилах бөгөөд ердийн тариф нэн тааламжтай тарифаас хоёр дахин их байна. Хөнгөлөлттэй тарифыг олон улсын гэрээгээр тогтооно.

/Энэ хэсгийг 2015 оны 12 дугаар сарын 03-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/

4.3.Экспортын барааны гаалийн тариф болон импортын барааны нэн тааламжтай тарифыг Улсын Их Хурал тогтооно.

4.4.Дор дурдсан гадаад улсаас гарал үүсэлтэй бараанд нэн тааламжтай тариф хэрэглэнэ:

4.4.1.Монгол Улсын нэгдэн орсон тариф, худалдааны талаархи олон талт гэрээний гишүүн улс;

4.4.2.энэ хуулийн 4.4.1-д зааснаас бусад олон улсын гэрээний дагуу тохиролцсон улс;

/Энэ хэсгийг 2015 оны 12 дугаар сарын 03-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/

4.10.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасны дагуу импортын бараанд гаалийн хөнгөлөлттэй тариф хэрэглэнэ.

/Энэ хэсгийг 2015 оны 12 дугаар сарын 03-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/

Гадаад худалдаандаа ердийн, нэн тааламжтай, хөнгөлөлттэй тарифын төрлүүд мөн хувь хэмжээг мөрдөх нь үндэсний үйлдвэрлэлийг дэмжихээс гадна манай улс нь цаашид бусад улс орнуудтай хийх чөлөөт худалдааны хэлэлцээрийг үндэсний эдийн засагт үр ашигтайгаар хийхэд нөлөөлөх юм.

МОНГОЛ УЛСЫН ЭКСПОРТЫН БАРААНЫ ГААЛИЙН ТАРИФЫН ХУВЬ, ХЭМЖЭЭ

Олон улсын худалдааны гааль тарифын асуудлыг зохицуулдаг байгууллага нь Тариф Худалдааны Ерөнхий Хэлэлцээр /ТХЕХ/ 1947 онд Женев хотод байгуулагдсан. Тариф Худалдааны Ерөнхий Хэлэлцээр нь /ТХЕХ/ түүнд нэгдсэн улс орнууд хоорондоо хийх худалдаандаа удирдлага болгох үндсэн зарчим, хэм хэмжээ, дүрэм журмыг агуулдаг бөгөөд энэ нь олон талт хэлэлцээр юм. Тариф Худалдааны Ерөнхий Хэлэлцээр нь хөгжлийн явцад Дэлхийн худалдааны байгууллага болон одоогоор эгнэндээ 153 гишүүнтэй, дэлхийн худалдааны бараа эргэлтийн дийлэнх хувийг эзэлдэг.

Монгол улс 1997 онд 130 дахь гишүүнээр элсэхдээ худалдааны бодлогоо олон талт худалдааны дүрэм журамд нийцүүлж боловсронгуй болгох, экспорт, импортын татвар, тариф, тарифын бус арга хэмжээ, урамшуулал болон дотоодын үйлдвэржилтийг дэмжих, гаалийн журмыг хялбаршуулах зэрэгтэй холбогдсон 20 гаруй үүрэг амлалт авсан. Үүрэг амлалтын хүрээнд манай улс гадаад худалдааны тарифыг тогтоох дээд хэмжээ дунджаар 20% байлгахаар, экспортын хувьд цөөхөн хэдэн нэр төрлийн бараанд татвар ноогдуулах арга хэмжээ хэрэгжүүлж байна.

Экспортын барааны гаалийн тарифын хувь, хэмжээ

Барааны код	Барааны нэр	Хэмжих нэгж	Гаалийн татварын хэмжээ /₮/ Customs tariff rate MNT
Тэмээний ноос			
5102.19.41	Угаагаагүй эр ноос	кг	100
5102.19.42	Угаасан эр ноос	кг	100
5102.19.43	Угаагаагүй эм ноос	кг	200
5102.19.44	Угаасан эм ноос	кг	200
4401	Түлшний мод (гуалин, хэрчим мод, мөчир, гишүү эсвэл тэдгээртэй төстэй хэлбэрийн); модны цавчдас эсвэл зоргодос; модны үртэс, хаягдал, өөдөс (гуалин, тоосгон, үрлэн эсвэл адил төст хэлбэрт оруулан шахсан эсвэл шахаагүй).		
4401.10.00	Түлшний мод (гуалин, хэрчим мод, мөчир, гишүү эсвэл тэдгээртэй төстэй хэлбэрийн)	м ³	150000

4401.21.00	Шилмүүст модны	м ³	150000
4401.22.00	Шилмүүст бус модон	м ³	150000
4403	Холтослосон эсвэл холтослоогүй, боловсруулаагүй мод, эсвэл ойролцоогоор дөрвөлжилж зассан мод.	м ³	150000
4403.10.00	Будаг, өнгөлөгч, креозот болон хамгаалалтын бусад бодис түрхсэн	м ³	150000
4403.20.00	Шилмүүст содны, бусад	м ³	150000
4403.41.00	Dark Red Meranti, Light Red Meranti болон Meranti Bakau модны	м ³	150000
4403.49.00	Бусад	м ³	150000
4403.91.00	Царс модны (Quercusspp.)	м ³	150000
4403.92.00	Эвэрлэг модны (Fagus spp.)	м ³	150000
4403.99.00	Бусад	м ³	150000
4406	Төмөр замын эсвэл трамвайны замын дэр мод	м ³	
4406.10.00	Нэвчилт хийгээгүй	м ³	150000
4406.90.00	Бусад	м ³	150000
4407	Уртын дагуу хөрөөдсөн эсвэл цавчсан, зүссэн эсвэл хуулсан, харуулдсан эсвэл харуулдаагүй, зүлгэсэн эсвэл зүлгээгүй, уртасгаж залгасан эсвэл залгаагүй, зузаан нь 6мм-ээс их байх мод.		
4407.10.00	Цэвэр банз	м ³	150000
4407.10.20	Зах банз	м ³	150000
4407.10.90	Бусад	м ³	150000
4407.21.00	Махогени модны (Swieteniaspp.)	м ³	150000
4407.22.00	Вирола, имбуяа, бальза модны (virola, imbuia, balsa)	м ³	150000
4407.25.00	Dark Red Meranti, Light Red Meranti and Meranti Bakau	м ³	150000
4407.26.00	White Lauan, White Meranti, White Seraya, Yellow Meranti болон Alan	м ³	150000
4407.27.00	Сапели модны (Sapelli)	м ³	150000
4407.28.00	Ироко модны (Iroko)	м ³	150000
4407.29.00	Бусад	м ³	150000

4407.91.00	Царс модны (Quercus spp.)	м ³	150000
4407.92.00	Эвэрлэг модны (Fagus spp.)	м ³	150000
4407.93.00	Агч модны (Acer spp)	м ³	150000
4407.94.00	Интоорын модны (Prunus spp)	м ³	150000
4407.95.00	Яшил модны (Fraxinus spp)	м ³	150000
4407.99.00	Бусад	м ³	150000
4409	Аливаа ирмэг, төгсгөл эсвэл нүүрэн хэсэгт үргэлжилсэн хэлбэр оруулсан (уг-луурга гаргасан, ховил гаргасан, ирмэгт нь догол гаргасан, ирмэгийн өнцгийг нь дарсан, V-холбоостой, хагас дугуй хэлбэрийн углуурга гаргасан, хээ, дүрс сийлбэрлэж оруулсан, бөөрөнхийлсөн буюу тэдгээртэй төстэй хэлбэр оруулсан), харуулдсан эсвэл харуулдаагүй, зүлгэсэн эсвэл зүлгээгүй, эсвэл уртасгаж залгасан буюу залгаагүй мод (зүймэл модон шалны зориулалтын эвлүүлж нийлүүлээгүй нарийн мод болон хөндлөвч орно).	м ³	150000
4409.10.00	Шилмүүст модон	м ³	150000
4409.21.00	Хулсны	м ³	150000
4409.29.00	Бусад	м ³	150000

Монгол улсын 2015 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдрийн “Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай” хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.1.-д зааснаар Монгол улсын нутаг дэвсгэрээс экспортонд гаргасан, гаалийн байгууллагад мэдүүлсэн бараа албан татварын тэг “0” хувь хэрэглэнэ.

Бизнес эрхлэгч, Танд амжилт хүсье.

